

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чIал хуьх!

Халкъдин яратмишунра ва чIехи камалэгълийринни шаиррин яратмишунра, сифтени-сифте Ватан хуьдайла чпин чанар гайи аскерар тарихда рикел хуьнин лишандиз элквей "Дурная" эсерда Россиядин ва Советрин Союздик акатзаваз хъайи вири уьлквейрин халкъарин руьгь, эрзима нар, пашманвал, дамахдай крар умумиламишнавай жуьреда къалура алай аямдин лап чIехи шаир Расул Гьамзатович Гьамзатован руьгьдин ва ватанпересвилин ирсина ачухарнавай Дагъустандин халкъдин руьгьдин ва ватанпересвилин адетар хуьнин мурадвалди за къарар акъудзава:

1. 8-сентябрь республикадин сувар - Лацу дурнайрин югь яз тайинарин.
2. И Указ вичел къул чIугур йикъалай къуватда гьатзава.

Дагъустан Республикадин Къил Р.АБДУЛАТИПОВ
Махачкъала шегьер, 2016-йисан 8-сентябрь, №276

Россиядиз, кьинез вафалувал

Ваханг КУМАЕВ

22-сентябрдиз Кремлда Россиядин Федерациядин государстводин наградаяр вахкунин мярекат кыле фена.

Вичин тебрикдин рахунра Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путина, къилди къачуртIа, къейдна: "Къекай гзафбур Ватандиз дурумлудаказ къвалахунин, гъакъисагъвилелди государстводин ва аскервилелди къуллугъ кыле тухунин йисар бахшна. Амма къисметди халисан са кар авун патал вичин рехъ хкъгъун: ажувалдани, тахъайтIа эбедвилехъ кам къачудани, гьам тайинарун патал инсандиз анжах са шумуд декъикъа, са шумуд легъзе чара ийидай дубушарни жезвайди я.

Зун Дагъустандай тир полициядин лейтенант, телеф хъайдалай гуьгъуьниз Россиядин Федерациядин Игитвиллин Гьетрез лайхлу хъанвай Мегьамед Нурбагандовакай рахазва. Къе ина адан диде-бубани ава. Заз, гуьрметлу Нурбаганд Мегьамедович, квез ва, гуьрметлу Къумсият Абдурагимовна, квез мад сеферда лугъуз къанзава: куйне халисан итим ва аскер тербияламишна. Чи уьмуьрдин рехъ фад ва я геж акъалтIавайди

я, амма ихтилат маса кардикай я. Ихтилат чун гъикI яшамыш хъанатIа, ва я, и дубушда хъыз, уьмуьрдай гъикI фенатIа, гъадакай я. Чи офицерди гъакъикъи намус-гъейрат вуч затI ятIа къалуруна. Ихтин хва чIехи авунай квез вири уьлкведи сагърай лугъузва".

И келимайрилай гуьгъуьниз государстводин Къили дирибаш дагъустанвидин диде-бубадив Россиядин Игитвиллин Къизилдин Гьед вахкана.

Вичин патай яз, игитвилелди телеф хъайи полицейскийдин бубади чпин хцин къегъалвилел виниз тир къимет эцигунай РФ-дин Президентдин тIварцихъ разивилин келимаяр лагъана. "За Куьн инанмишарзава, эгер адаз къвед лагъай сеферда уьмуьр хганайтIа, ада вич гъакI чешнелудаказ тухудай. Ваханвай Игитвиллин Гьетре ва чи гуьгъуьл къачун яз лагъай чими, хуш келимайри чи къуватар артухарнава, чаз жележегидихъ умудлувал ганва. Къуй, гуьрметлу Владимир Владимирович, Халикъди Куьн хуьрай. Зун инанмиш тирвал, чи хци авур кар полицейскийдин партал алай ва нагъакъан крарихъ галаз женг чIугвазвай гзафбур патал чешне жеда. "Къвалаха, стхяр", - лагъана ада.

Мегьамед Нурбагандован къилел атай бедбахтвиллин агъвалатдихъ Дагъустан ва уьлкве патал гъихътин метлеб аватIа, гъадаз

талукъ яз журналистри гайи суалдиз жаваб хгуналди, Рамазан Абдулатипова къейд авурвал, эхиримжи йисара бедбахтвиллин дубушар гзаф хъанатIани, дагъустанвиар гъамиша чпин Ватандихъ - Россиядихъ рикI кузвай ксар яз хъайиди я ва исъятдани гъахтинбур яз амукъзава. "Мегьамеда вич тухвай тегъерди дагъустанвийриз бандитрихъай кичле тахъайдан ва исъятдани кичле туширдан гъакъиндай мад сеферда шагидвалзава. Терроризмдихъ галаз женг чIугунин барадай чна ийизвай вири крарин нетижар гъакъикъатда ада къуна. Россияди и женгина гъалибвал къазанмишна. Мегьамед Нурбагандова вич телеф жедалди вилик лагъай "Къвалаха, стхяр" - гафарихъ чна гьам Ватан хуьн, гьам яратмишун лазим я лагъай метлеб ава. Чи уьлкведин Президентди Мегьамедан хизандиз гузвай кумекдал чна Дагъустанда виниз тир къимет эцигзава. Накъ гуьруьшмиш хъайи чIавуз чна Владимир Владимировичаз Мегьамедан имидин гада Абдурашид Нурбагандован къегъалвилекайни суьгъбетна. Амни гъа юкъуз бандитрин гьилелай телеф хъана. За фикрзавайвал, адазни Россиядин Федерациядин государстводин са награда гуда. Им Дагъустан патални, Россия патални лап важиблу крар я", - къейдна Рамазан Абдулатипова.

Хъсан серенжем хъана

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Сергокъала хуьруьн патав боевикри республикадин къайдаяр хуьдай органрин къуллугъчи Мегьамед Нурбагандован яна къенай.

Са рахунни алач, бандитдин телефондай видеозаписъ гьат тавунайтIа, вилегъ полицейскийди вич тухвай гьалдикай чирни жедачир. Мегьамед Нурбагандован уьткъемвилекай вири уьлкведиз хабар хъана. Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путинани дирибаш полицейскийдин гьерекариз дуьзгъун къимет гана. 21-сентябрдиз Мегьамед Нурбагандован Россиядин Игитвиллин тIвар гунин указдал къул чIугуна ва 22-сентябрдиз Къизилдин Гьед, Мегьамедан диде-буба Нурбагандазни Къумсиятаз Кремлдиз теклифна, абурув вахкана.

Къегъал хцикай мадни гзаф инсанриз чирвал гун патал РФ-дин печатдин ва информациядин министерстводин "Информациядинни культурадин центр" ГБУ-ди, "Ачух риклер" тешилатди, "Дагъустан террордиз акси я" Интернет-обществоди махсус серенжем кыле тухвана.

РФ-дин МВД-дин дараматдин вилик къай памятникдин къвалав къайдаяр хуьдай органрин, РФ-дин печатдин ва информациядин министерстводин къуллугъчиар, хейлин жежилар, вузрин студентар, волонтерар къватI хъанвай. Рахай ксари Мегьамед Нурбагандован куьруь ва лишанлу уьмуьрдикай, адан къуллугъдикай суьгъбетна. Ахпа Россиядин Игитди бандитрихъай кичле тахъана полицейскийриз "Къвалаха, стхяр!" лагъана эвер гайи гафар къхенвай чарар гваз Р.Гьамзатован куьчедай виниз фена ва, гьалтзавай виридаз гъа чарар гуз, полицейскийдин игитвилекай хабар гана.

Чарар иллаки куьчеда гьалтзавай жаванриз, жежилриз пайзавай. Им абурув ватанпересвилин тербия гуниз кумекзавай хъсан серенжем хъана лагъайтIа, чун ягъалмиш жедач.

УьМУЬР

23-сентябрдиз Къурагъ райондин Кумухърин хуьре Дагъларин йисан ва "2013-2018-йисара РФ-дин терроризмдиз акси идеологиядин комплексный пландин" сергъятра аваз, "Къурагъ дагъларин авазар" республикадин милли манирин 4-фестиваль кыле фена.

▶ 7

ОБРАЗОВАНИЕ

Марат Шайдаева школа эцигуник еке пай кутур "Тери", "Сено" фондарилай, "Сумма" группадикай, абуру тухузвай мергъаматлувиллин къвалахрикай, проектрикай геьгеншиз суьгъбетна, школа эцигиз кумеккай са-садан тIвар къаз, сагърай лагъана.

▶ 9

Республикадин патай векилвалда

26-сентябрдиз Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипов Москвада, Россиядин Президентдин патав гвай РД-дин Гьамишалугъ векилханада Дагъустандин патай РФ-дин Федеральный Собранидин ирид лагъай созывдин Государстводин Думадиз хянавай депутатрихъ галаз гуьрушмиш хьана.

Мярекатда Гьажимет Сафаралиева, Мегьамед Гьажиева, Заур Аскендерова, Мурад Гьажиева, Юрий Левицкийди, Умахан Умаханова, Абдулгамид Эмиргамзаева, Абдулмажид Магьрамова ва Бувайсар Сайтеева иштирачна.

Региондин Кьили абуруз Россиядин пар-

ламентдиз хьагъун хушвилелди мубаракна ва вичи Госдумадин депутатар кьвалахдин рекъай вичин юлдашар, вичихъ галаз са фикрдал алай ксар яз гьисабзавайди кьейдна.

"Играми дустар, сечкияр куьтягъ хьана, гила чун вири чи Ватандин абадвал патал кьвалахдив эгечлун герек я. Куь арада дуьшубудин ксар авач, куьн вири Дагъустанда гуьрметзавай, агъалийри ихтибарзавай ксар я. И кар сечкиярин нетижайрини тестикьарна. Чна сифте нубатда гьевчи ва юкьван бизнес, иллаки агропромышленный комплекс вилик тухун герек я. За умуд кутазвайвал, вири депутатар активдаказ кьвалахдик экечда", - кьейдна Рамазан Абдулатипова.

Гьажимет Сафаралиева тереф хуьнай республикадин Кьилиз сагърай лагъана.

РФ-дин Президентдин патав гвай, РД-дин Гьамишалугъ векил Изумруд Муьгьуйдиновани гуьрушдин иштиракчяр тебрична, Госдумада Дагъустандин патай депутатрин состав 50 процентдин цийи хьхъайди кьейдна.

Ада республикадин патай цийиз хьагнавай депутатар Дагъустандин культура ва илим машгур авунихъ элкьурнавай жуьреба-жуьре серенжемрин тешкилатчяр яз майдандиз экьечдайдахъ инанмишвал кьалурна. Ада гьакни, Москвада келзавай чи студентар ва жегил пешекарар депутатрин кьвалахдал желб авуна кланзавайдакани лагъана.

Мубаракрай!

Дагъустан Республикадин Халкьдин Собранидин депутатарвиле чи патарай хьагнава

Людмила Авшалумова

Сефер Алиев

Марат Алиярв

Нариман Асваров

Рафик Асланбегов

Владимир Ашурбегов

Тимур Гусаев

Сейфулагъ Исакьов

Ферзилагъ Исламов

Тагьир Исмаилов

Сулейман Керимов

Лейла Керимова

Мегьамед Кьурбанов

Гьамидулагъ Мегьамедов

Магьмуд Магьмудов

Мегьамед Межидов

Сафидин Мурсалов

Фикрет Ражабов

Фирудин Ражабов

Давуд Сулейманов

Алакьайрин гележег

Земфира БАБАЕВА

23-сентябрдиз Grand Plaza ида-радин конференц-залда "Дагъустандин халкьарин Садвилдин югъ ва Дагъустанда миллетрин арада авай алакьайрин гележег" темадай конференция кьиле фена. И мярекат "Россиядин халкьар этнополитикадин рекъай вилик фин ва Россиядин халкьарин садвал мягькемарун (2014-2020-йисар)" федеральный программадин сергьятра аваз Дагъустандин милли политикадин рекъай министерстводин куьмекдалди тешкилнавай. Адан кьвалахда илимдинни педагогикадин работникри, докторантри, аспирантри, республикадин вузрин студентри, властдин органрин, илимдин идарайрин, Дагъустандин общественный организациярин векилри иштиракна.

РД-дин милли политикадин рекъай министрдин сад лагъай заместитель Гьарун Давыдова кьейд авурвал, гзаф асирра мягькем хьанвай чи халкьарин садвал чи дамах я.

- Чи халкьаривай чпиз хас тир битаввал, садвал себег яз, кьецепатан чапхунчяр куквариз, кьурхулувилерин аксина акьвазиз, чи виридан умуми кьвале, хизанда ислягвал, разивал, садвал таьминариз хьана. Кьени чна Россиядинни Дагъустандин хушбахвал патал кьвалахзава, гьар са миллетдин тарихдиз, культурадиз, адетриз, чьлариз гуьрметзава. Зун инанмиш я, Дагъустандин халкьарин дуствили Россиядин халкьдин садвилдин, руьгьдинни ахлакьдин тежриба гележегдани мягькемарунин рекъе кьуллугъда, - лагъана министрдин заместителди.

"Халкьар вичиз хас тир кьетлен жуьрейра хуьн" темадай доклад УДПО-дин Махачкьаладин пешекарвилдин чирвилер хьаждай центрадин кафедрадин доцент, "Дагъустан" журналдин кьилин редактордин заместитель Эдуард Эмирова авуна. Адан гафаралди, Россияда 1980-йисарин эхиррай миллетриз талукъ месэла кьарагъна. И месэладал жуьреба-жуьре пешекарар машгьул хьана, абурук Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатиповни акатзава. Адан теклифдалди Россиядин халкьарин Конгресс тешкилнай. Ада са шумуд законопроект веревирд авун патал РФ-дин Госдумадизни ракъурнай.

"Халкьариз ва абурун культурадиз талукъ садвал" темадай доклад ДГПУ-дин социогуманитарный дисциплинарай кафедрадин доцент Эльмира Мусаевади авуна. "Кье илимдин сообществодин вилик акьвазнавай месэла зидвилер, аксвилер арадай акьуддай рекъер жагьурун я, - лагъана ада. - ДГПУ-дин общество вилик финин месэлайрай илимдин группадин ахтармишунри кьалурайвал, республикадин чьехи пай агъалийри яшайишдинни экономикадин ва политикадин гьалар миллетриз ва диндиз талукъ месэлайра кьизгьинвилер арадал гьизвайбуру яз гьисабна".

Конференциядин сергьятра аваз анал кьватл хьанвайбуру "Дагъустандин общество вилик финин диб миллетрин арада авай алакьар я", "Культурадин рекъай сад тир майдан ва миллетрин адетар хуьн" ва маса докладрихъ яб акална.

М.Х.Гьамидов

2016-йисан 25-сентябрдиз 86 йисан яшда аваз чавай машгур общественный деятель, ДАССР-дин халкьдин шаир, тарихдин илимрин кандидат Мегьамед Халимбекович Гьамидов къакъатна.

Мегьамед Гьамидов 1930-йисуз Сергокчала райондин Аймаумахи хуьре дидедиз хьана. Дагъустандин педагогика институт ва КПСС-дин ЦК-дин патав гвай Высший партийный школа акъалтIарай ада вичин уьмуьр яратмишунриз, журналистикадиз бахшна.

Мегьамед Гьамидован сифтегъан эсерар 1950-йисара чапдай акъатна, 1962-йисуз лагъайтIа, адан "Зи таяртуьшер" къватIалдиз экуь дунья ахуна. Шиирин "Гирве" ктабдай Мегьамед Гьамидоваз ДАССР-дин СтIал Сулейманан тIварунихъ галай республиканский премия, О.Батыраян

тIварунихъ галай общественный литературный премия гана.

Мегьамед Гьамидова дарги чIалаз Шота Руставелидин "Пеленгдин хам алай къагьриман" поэма, гьакIни Расул Гьамзатован са жерге эсерар таржума авуна, ам Къуръандин таржумачини я.

Мегьамед Халимбекович Дагъустандин телевиденидин бине кутурбурукай сад я. Ада 30 йисалай гзаф вахтунда государстводин "Дагъустан" телерадиокомпаниядиз датIана регьбервал гана, ам кIвалахдин рекъай вичин юлдашрин яратмишунрин ва тешкилатчилин алакьунриз лайихлу къимет гудай, коллективда къулай гьалар арадал гьидай бажарагъ авай кас тир. СССР-дин писателрин Союздин, Дагъустан Республикадин писателрин Союздин, СССР-дин журналистрин Союздин член, Россиядин Федерациядин Президентдин патай ихтибарлу кас - ингье ам гьа ихтин ва маса гьундуьр дережайрив агакьна.

Мегьамед Гьамидован лайихлувилерал государстводи виниз тир къимет эцигна, адаз Зегьметдин Яру Пайдахдин, "Знак Почета" ва "Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилерай" орденар, ДАССР-дин халкьдин шаирвилерин ва ДАССР-дин культурадин лайихлу работникдин тIварар гана. Инсанрихъ галаз кIвалах ийиз алакьдай, эдеблу, вини дережадин пешекарвал авай кас ва интернационалист тир адаз дагъустанвийрин арада еке авторитет ва гьурмет авай.

Общественный деятель, хьсан руководитель ва лап къени инсан тир Мегьамед Халимбекович Гьамидован экуь къамат чи рикIера гьамишалугъ яз амуькда.

Р.Гь.Абдулатипов, Х.И.Шихсанов, А.М.Гьамидов, И.И.Эфендиев, Ю.А.Левинский, Р.М.Алиев, А.Ш.Къарибов, С.С.Агьмедов, С.Б.Исакьов, Р.Ж.Жафаров, Г.И.Идрисов, Ш.А.Исаев, Б.З.Омаров, А.В.Сибек, Р.А.Юсуфов, М.А.Мусаев, З.А.Бутаева, Б.М.Токболатова, М.А.Омаров, Л.Гь.Алиханова, М.А.Агьмедов.

Х.Гь.Шайдабегова

Яргалди чIугун тавур залан азарди вичин уьмуьрдин 41 йис хайи "Лезги газетдиз", милли журналистикадиз бахш авур руш, газетдин корреспондент, РД-дин культурадин лайихлу работник Ханумагъа Гьажимурадовна Шайдабегова гьамишалугъ яз чавай къакъудна.

Х.Гь.Шайдабегова 1939-йисуз Сулейман-Стальский райондин Агъа СтIалрин хуьре дидедиз хьана, ина юкъван школа, Махачкъалада ДГУ-дин филологиядин факультета акъалтIарна. Адалай къулухъ са шумуд йисуз мектебра кIвалахна, 1975-йисан 25-июлдидай инихъ ада хайи газетдин редакцияда кIвалахзавай. Корректорвилерин везифадила башламишай ам редакциядин са шумуд отделдин корреспондентвилерин къуллугъдал къван хкаж хьана. Гьа саягда адан чирвилерни, алакьунарни артух хьана. И рекъе ам редакцияда лезги рушарикай сад лагъайди яз РФ-дин журналистрин Союздин членвиле къабулна, адан зегьмет "РД-дин культурадин лайихлу работник" лагъай гьурметдин тIвар, Гьажибег Гьажибегован, Мегьамед Гьажиеван тIварунихъ галай премияр ва маса пишкешар гуналди къейдна. Ам зегьметдин ветеранвилерин дережадиз агакьна.

Ханумагъа Гьажимурадовна зегьметдал, хайи чIалал, багъри ерийрал, мукьва-къилийрал, яра-дустарал рикI алай ксарикай сад тир. Амма ажал завал я, ада садазни инсафдач.

Чна Ханумагъа Гьажимурадовнадин хизандиз, вири багърийриз, вири стIалвийриз башсагьлугъвал гузва. Адан экуь къамат чи рикIера гьамишалугъ яз амуькда.

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" редакциядин коллектив.

Сириядин цава къукърумар ни язава? Террористрин терефдарар

Хийр ЭМИРОВ

Россиядин Федерациядин Яракьлу къуватри Сириядин государстводиз террористрин дестейрикай уьлкве азад авунин карда куьмек гуз са йис хьанва. 2015-йисан 30-сентябрдиз Россиядин самолетар Сириядин цавуз хкаж хьана ва абуру террористрин бандайрин сенгерал цавай гьужумна.

Идан гьакьиндай РФ-дин Президент Владимир Путин къейд авунай хьи, РФ-дин Яракьлу къуватрин гьерекатар Сириядин гьукмдихъ, пешекаррихъ галаз санал веревирд, меслятар авуна, гзаф къадардин делилар ахтармишна, гьиле къурди я. Генеральный штабди Сириядин амадагрихъ ва маса уьлквейрихъ галаз санал Багдада информационный центр арадал гьанвай ва ада гайи хабарри гьахтин серенжемар къабулдай чкадални гьана. Ида махсус пландин бинедаллаз террористрин дестейри гражданилин дяведик цай кутунвай уьлкведиз куьмек гудай рекъерни тайинардай мумкинвал яратмишна.

Россиядин телевиденидин журналистрин интервью гудайла, чи президентди гьавурда тунай: "Сириядин чилел чи пийда къушунри дяведин гьерекатар ийидач. Вуч хьайитIани, чна и кардиз рехъ гудач. Сириядин чи дустаризни и кар чизва. Россия ислягьвал кIанзавай, ислягь сиясат тухузвай государствойрин тереф хуьзвай уьлкве я. Чна анжах дуст уьлкведиз гьахьлу гьукматдихъ галаз женг чIугвазвай дестейрикай азад жез куьмек гузва".

Сириядин президент Башар Асадан тIалабуналди Россиядин 69 самолетди цавай террористрин къушунриз ягьунар къуна. 2015-йисан 20-ноябрдидай 2016-йисан 10-майдалди Россиядин авиациядин Су-24М, Су-25СМ, Су-30СМ, лап цийи Су-34 самолетар, Ми-24 ва Ми-8 вертолетар 10 агъзур сеферда гьавадиз экъечна ва душмандин 10 агъзурдалай виниз объектар, бомбаяр вегьена, ракетрай, тупарай яна, тергна, Россиядай февраль 2000 боевик ва 17 командир къирмишна. Санлай телеф хьайи боевикрин къадар 5 агъзурдав агакьзава. Чи авиациядин дестейрин кIвалахдила РФ-дин Президент В.Путинани, СР-дин Президент Башар Асадани разивална.

Россиядин авиациядин бегьерлу гьужумрикай НАТО-дин векиларни рахуниз мажбур хьана. Абуру къейд авурвал, Россиядив гекьгайла, Сирияда США-дин самолетар гзаф авай, амма душмандиз ягьунар къунай не-тижар Россиядин летчикрихъ хьана. Гила малум жезвайвал, им ягьалмишвал, кар алакь тавун ваъ, чиз-чиз рехъ ганвай нукьсан тир. Августдин, сентябрдин варцара Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путин, РФ-дин къецепатан крарин министр Сергей Лавров ва маса политикар Сирияда ивиар экьичдай, вишералди инсанар телефзавай дяве акъвазарун, варцаралди бегьем ризки, яд агакь тийизвай агъалийриз гуманитарный куьмек агакьарун, дявеяр физвай чкайрай ислягь агъалияр акъудун патал алахъзава, амма США-ди ва адан зурнедиз яб гузвай уьлквейри террористрин дестейриз мадни дяве давамардай рекъер ачухардай сиясат тухузва. ИкI, США-дин военный летчикри Сириядин гьукматдин къушун-

рал цавай гьужумна ва цIудралди аскерар, офицерар телефна. Гуманитарный конвойдал гьужумна, клева авай инсанри гуьзлемеишзавай суьрсетдиз цай яна... Гьиле-гьил аваз Биби-си, Эй-би си радиойри ва маса телеканалри конвой ягъайбур Россиядин ва Сириядин цавун бушлухрин самолетар я лугъуз къакъраяр яна. Ахтармишайла, я бомбайри фураар акъудай, я автомашинрай ТIеквенар авур делилар, а чкадила бомбайрин клусарни жагъанач.

США кьиле авай коалициядин патай куьмек агакьзавай бандитри Аллеподал гьужумар давамарзава, Дамаск ва маса шегьерар, хуьрер тупарай, минометрай язава. Кьилинди, Сергей Лавровани Джон Керриди са шумуд сеферда Сирияда меслятдин гьалар арадал гьуникай, умеренный оппозицияни халис террористар (Россияда къадагъа авунвай ИГИЛ) садаздавай чара авунин гьакьиндай суьрбетар авунатIани, са бязи чарар, къарарар къабулнатIани, террористар алай чкайрикай сада-садаз малуматар гуз абур къирмишун лазим тирди аннамашатIани, США-ди вири инкарзава ва мадни дяведик цай кутадай сиясатдиз рехъ ачухзава.

ООН-да РФ-дин векил Виталий Чуркина лагъайвал, Сириядин гьукматдин къушунри террористрин дестеяр клева тунмазди, США-ди ва адан амадагри ООН-дин Хатасузвили Совет къватIазава ва Сирияда кьиле физвай татугай гьаларин тахсир Россиядинни Сириядин гьукматдин хиве твазва. "Жабхат ан-Нусрадин" боевикри меслят хуьник гьич кьил кутазвач ва датIана ислягь агъалияр яшамаш жезвай шегьерриз, хуьрериз гуьлле гузва, цпин жергеяр артухарзава. Абуру США-ди ва коалициядик акатзавай уьлквейри чицеба яракьралди ва маса суьрсетдалдини таьминарзава. Россиядин политикри икъван гагъда и месэляяр са акъван ачухдиз кудзавачир, амма эхиримжи вахтунда США-дин къаюмвилик кваз рехъ ганвай тахсиркарвилерилай гьуьгьуниз кисна акъвазун герек амачирди аннамашна. И йикъара Сергей Лаврова Россиядин тележурналистрин Россияди ва США-ди тухузвай сиясатдин гьакьиндай вири авайвал лагъана. США-дин макьсад я: Афгъанистан, Ливия, Ирак хьиз, Сирияни вичиз муьтIугъгарун, ана вичин итирири пачагьвал авун. И кардикай Сириядин президент Башар Асадазин, Владимир Путинани хабар ава, гьавиллай абуру санал кIвалахни ийизва, дуньядин къадим уьлкведай террористар, бандитар акъуддай серенжемарни къабулзава.

Лугъун лазим я хьи, Россиядин лап чIехи пай агъалийри уьлкведин къецепатан сиясатдин тереф хуьзва. Ада вичиз виликан машгурвал, авторитет хкизва, дуньядин майданда лайихлу чка къазва. Россиядин армия дуньяда, къуватдал гьалтайла, къвед лагъай чкадал ала. Адан ракетайрин двигателрин куьмекдалди америкадин спутникар бушлухриз физва. Чи уьлкведин президент дуньяда виридалайни нуфузулу инсан, политик яз гьисабзава. Гьатта Барак Обамади и йикъара американвийрихъ элкьвена лагъана: "За президентвал ийизвай йисара Россия къуватлу, къудратлу хьана...". Инамиш я, Россияда маса уьлквейрихъ галаз санал Сирияда ислягьвал твада ва террористрин дестеяр тар-марда.

Чешне къачудай хва

Земфира БАБАЕВА

Чи хейлин ватанэгълийр яшайшдин, клелунин, кваллахунин, армияда къуллугъ авунин ва маса себебар аваз республикадилай къецепатаз акъатнава. 1980-йисара Саматлордин нефтлдинни газдин мяденар ишлемишиз башламышайла, агъзуралди дагъустанвиар Рагъаклидай патан Сибирдин чилел акъатна. Алай вахтунда анжах Ханты-Мансийский автономный округда (маса миллетар квачиз) 13 агъзурдалай виниз лезгиар яшамеш жезва. Ана яшамеш жезвай дагъустанвиари милли культурадин автономия тешкилнава. Къенин юкъуз 500 хизандикай ибарат тир Дагъустандин диаспора Сибирда общественный члехи организацирикой сад я. И тешкилатди округдин общественный умуьурдин вири хилера гъакъисагъвилелди иштиракзава. Гъа са вахтунда чи ватанэгълийри чпин ерияр, адетар, члални хуьзва.

Дагъларин уьлкведин агъалийри яшамеш жезвай чкайра чпин бажарагълувал, савадлувал къалурзава, хейлинбуру чеб чирвилер авай вини дережадин пешекарар тирди раижзава. Ихътин ксарик Ханты-Мансийский автономный округдин виридалайни жегил Покачи шегъерда яшамеш жезвай КПРФ-дин Покачи шегъердин комитетдин сад лагъай секретарь **Жалаудин Загъидинович АБДУРАЗАКЪОВНИ** акатзава.

Жалаудин Абдуразаков 1959-йисан 24-июлди Мегърамдхуьруьн райондин Чахчарин хуьре дидедиз хъана. Ам 1979-йисалай КПРФ-дин член я.

1992-йисуз чи ватандашди Екатеринбургда авай Уралдин социально-политический институт акъалтларна, политологиядин ва яшайшдинни политикадин дисциплинарай пешеяр къачуна.

1995-йисуз Уралдин академия куьтягъай Ж.Абдуразаковакай экономист-менеджер хъана. Жалаудин Загъидиновича Покачи шегъердин чкадин управленидин органра зегъмет члугваз 20 йисалай алатнава.

1986-1987-йисара ада ВЛКСМ-дин Лангепасдин горкомдин "Покачевнефтегаз" НГДУ-дин комсомолрин комитетдин секретарвиле кваллахна. Гуьгъунлай адакай Покачи шегъердин комсомолрин комитетдин секретарь хъана.

1989-йисуз чешнелудаказ кваллахзавай жегил клелиз Свердловскдин высший партийный школадиз рекъе туна. Инаг куьтягъна хтай алакунар авай коммунист КПРФдин Покачи шегъердин ГК-дин сад лагъай секретарвиле хъазва. ХМАО-Югра округдин региональный парторганизациядин бине кутурдини Жалаудин Загъидинович я.

1994-йисуз Ж.Абдуразакова Покачи шегъердин администрациядин жегилрин крарин рекъай отделдин заведующийвиле кваллахна. 1995-йисуз адакай шегъердин жегилрин политикадин ва культурадин рекъай управленидин начальникдин заместитель жезва.

2005-йисалай ам шегъердин суддин халкъдин заседатель ва яш тахъанвайбурун рекъай комиссиядин гъамшалугъ член я.

Жалаудин Загъидиновича жегил члавуз атана бине кутур Покачи шегъердин умуьурдани активнидаказ иштиракзава. Ада вичин краралди шегъердин агъалийрин паттай гуьрмет къазанмишнава. Шегъер ва анин халкъ патал Ж.Абдуразакова авур крарал ва мярекатрал дамах ийиз жеда. Ада "Соболь" твар алай аялрин ва жаванрин зегъметдин лагерь, "Афгъанистандин ветеранрин Союздин" Покачи шегъердин отделение, "Жегилрин совет" общественный объединение тешкилна.

Жалаудин Загъидинович гзаф мярекатрин тешкилатчи я. Месела, Ватандин Члехи дяведа иштираккай Покачи шегъердин ветеранар яшамеш хъайи ва жезвай квалерин цларал мемориальный къулар эцигна. Шегъерда наркотикриз акси акцияр тухвана. Лангепасдинни Покачи шегъердин командирин арада футболдай ва волейболдай дуствилин гуьрушар, жаванриз талукъарнавай дискотекаяр кыле тухвана. Военно-спортивный лагерь аялриз ял ягунар, каникулрин вахтунда аялар кваллахдалди таъминарунни кваллахар тешкилна.

Государстводин жегилрин политика умуьурдиз кечирмишунин карда гзаф йисара гъакъисагъвилелди Ж.Абдуразакова члугур зегъмет Ханты-Мансийский округдин Гьукуматди, Покачи шегъердин администрацияди са шумудра гуьрметдин грамотайралди къейдна. Ам Ханты-Мансийский округда "Жегилрин арада еке кваллах тухунай" хурудал алкюрдай знакдиз, Россиядин Федерациядин Гьукуматдин къвалал гвай военный, тарихдинни культурадин центрадин коллегиядин патай "Россиядин Федерациядин агъалийрин арада ватанпересвиле рекъай активный кваллах тухунай" Гуьрметдин лишандиз лайихлу хъана.

Алай йисан сечкийра Жалаудин Абдуразаков Тюменский областдин Думадиз Когалымдин са мандатдин округдай депутат яз къалурнавай.

“Дагвино” - Невадал

Агъмед АГЪМЕДОВ

Алатай вахтар са акъван алатнавай-бурни туш, вучиз лагъайтла а вахтари алай макъамдани тайин тир дережада чпкай хабар гузва. Вири патарихъай пайгар вахтар жедайди туш. Амма вири девирра бакара къевезвай ва чпел къимет эцигзавай эрзиманар авайди я.

...80 йис идалай вилик Махачкъаладай Ленинграддиз жуьрэтлу са итим атана. Вичин яшар 30 йисавни агакънавачиртлани, Дагъустанда ам хъсандиз чидай, иллаки уьткъем жегилриз. **Нурмет САФАРАЛИЕВ** (шкылда винидихъай) Советрин власть квачел акъалтзавай ва сифтегъан пятiletкайрин йисара чпин вири къуватар, чирвилер цийи умуьур къурмишунин кардиз гайи ксарин жергейра хъана ам. 1930-йисуз Нурмет комсомолдин Къурагъ райкомдин секретарвиле хъанай, гуьгъунлай ада комсомолдин Дербент шегъердин комитетдин секретарвиле кваллахна. Кые йисуз ам ВЛКСМ-дин Дагъустандин обкомдин секретардин къуллугъдал хъана. Гъа и девирда республикадин жегилриз чпин башчи хъсандиз чир хъана, бегенмишни хъана. Дамах гвачир, масадан дердикдай хабар къадай, гафунал клеви кас тир адаз вирида гуьрметзавай.

Ингъе, адан вилик цийи, гуьзлемиш тавунвай, багъри ерийривай яргъаз къакъатнавай чкада бажармишна кланзавай асант тушир везифа эцигна. А девир муракабди, гъа са вахтунда хейлин рекъерай кваллах ргъазвайди тир. Къудратлу, агъур промышленностдин бинеяр кутунин месэляяр гъялайдалай гуьгъуьнлиз уьлкве къезил ва недай-хъвадай шейэрин промышленность вилик тухунин везифаяр тамамарунив эгечина.

А девирда "импорт звезд авун" лугъудай келима ишлемишзавайди тушир, амма гъа члавузни хейлин рекъерай, гъа гъисабдай чехирриз ва коньякриз талукъ язди, уьлкведи дуьньядин майдандиз акъудиз жедай лайихлу шейэр арадал гъана кланзавай. И кваллах гъа гъиле-гъилди кылииз акъудиз жезвачиртлани, ахътин шейэр арадал гъизвай. Уьлкведин Кыблепата, гъа гъисабдай вичиз Россиядин уьзюмчивилин макан лугъузвай Дагъустандани, чехирчивилин сифтегъан продукциядалди таъминарзавай уьзюмлукхрин майданар гегъеншарзавай, чехирар гъазурзавай ва коньякдин спиртар хкудзавай. Индустриальный центрайра чехирар ва коньякар къапара цунин кваллах тешкилзавай.

Нурмет Алиметович Сафаралиев Ленинградда са затни алачир чкадал "Дагвинодин" чехирар къвед лагъай сеферда гъялдай завод тешкилай кас я.

Ватандин Члехи дяведин йисара Нурмет Алиметовича Ленинграддин патарив фашистрихъ галаз женгни члугурди я, адал залан херни хъайиди я. Дирибашвал ва виклегъвал къалурунай адаз Яру Гъетрен къве орден ва женгинин са шумуд медални гайиди я.

Дяведилай гуьгъуьнлиз Н.Сафаралиев мад заводда кваллах пайгардик кутунин месэлайрал машгул хъхъана. Ада халисан пешекаррин сифтегъан десте кватина. А пешекаррин члехи пай Дагъустандай тир.

*Хкин тийиз и юкъуз риклеп
Жедач завай тварар багъа,
Алайбуру даим мецел
Ветеранрин гъакъван мукъва.*

Иван Иванович Симонов, Лежава, Порядкова, Гюев, Емельянцева, Гурьянов, Тимофеев, Созин, Вава - Гзаф ава дагъустанвиар,

ленинградвиар хъанвай чеб... И царар заводдин бине кутур касдин гъевчи хва, бажарагълу чехирчи ва шайр, и дуьньядилай, гъайиф хби, вахт тахъанмаз феийи Гъажимет Сафаралиева хейлин вахтар идалай вилик, юбилейдихъ галаз алаквалу яз, теснифай ширидай къачунвайбуру я. Ада жуьреба-жуьре везифаяр тамамарзаваз, гъар юкъуз ленинградвиар ерилу шарабралди таъминариз хъайи, чи члехи уьлкведа гъавадин шартларал гъалтайла са акъван пайгарди тушир региондиз алава яз са тлимил къван хъайитлани ракъинин нурур багъиш хъийиз хъайи ксарин тварар къунва.

Нурмет Алиметович 1964-йисуз рагъметдиз фена. Карханадиз регъбервал гунир везифа адан члехи хци вичин хивез къачуна. Ада гъар са жигъетдай вич патал багъриди хъанвай заводда производстводин вири сирерай кыл акъуднавай. Сергей Нурметович Сафаралиева кархана алай вахтундани идара ийизва. Ада яшайшдин шартлар са къатда дегиш жезвай девирда завод кардин гъавурда аваз идара ийиз зур асирдилай гзаф вахт алатнава.

1960-1970-йисара гъасилзавай продукциядин къадар ара датлана артухарун истемишзавай. Завод алай вахтундани бинеламиш хъанвай А.Невскийдин тварунихъ галай куьчеда шарабар хуьдай ва махсус шартлара гъялдай цийи дарамат кхажна. Ана алай аямдин тадаракар эцигна. Обухово микрорайонда ракъун рекъин терминал ва производстводин дараматар кардик кутуна.

1980-йисарин сифте кылера завод кылин карханадиз элкъвена. Ада производствода къазанмишзавай нетижайрин бинедаллаз чехирчивилин вири хел патал нормативар туькьурзавай. Коллективдиз цлусад сеферда РСФСР-дин Верховный Советдин ва Министррин Советдин дипломар гана. Заводдин музейда соцсоревнованида гъалиб хъунай ганвай пайдахар, ВДНХ-дин къзилдин медалар, чи уьлкведа кыле тухвай ва международный конкурсра къазанмишнавай гуьндурь дережадин маса наградаяр хуьзва.

...Заводдин кыле Сергей Нурметович Сафаралиев акъвазай 60-йисариз талукъ са мисал гъин. Ам Къизлярдиз атана, ина ленинградвийрин заказдалди цийи маркадин коньяк гъазурнавай. Адан еридиз виниз тир къимет гана. Къизлярдин заводдин директор В.Беликовахъ ва коньякар гъазурдай кылин устлар А.Чтецовахъ галаз санал и коньякдин чешнеяр тескиярун патал Махачкъаладиз, Сов-

нархоздин Председатель Шагърудин Мегъамедович Шамхалован патав гъана. Адани и коньякдал виниз тир къимет эцигна. Бес адаз гъихътин твар гуда? "Чахъ "Лезгинка" ансамбль авазва, - лугъузва Шамхалова, - ам виридаз сейли я, твар хъсанди я, Сережа лезги я". Гъа инал са икьардал атана. Гъа ик, алай вахтунда Дагъустандин коньякдин виридалайни машгъур марка пайда хъана. Ш.Шамхалова гуьгъунлай Дагъустанда халкъдин майишат квачел акъалтуниз талукъарнавай вичин риклеп хуьнрин ктабдин - С.Н.Сафаралиеваз багъишай ктабдин - са чарчел ихътин келимаяр туна: "Ви бубадикайни вакай, республикадин вилик куь лайихлувиликерай кылдин ктаб хъена кланзавайди я".

Лишанлу маса дуьшубушарни хъана. Мисал яз, Дербентда ленинградвийрин заказдалди Анна Михайловна Айземана лап вичевай чехир гъазурна, Къизлярда чкадин заводдин чехирар гъазурдай кылин пешекар Иван Иванович Тупикина ленинградвийрихъ галаз санал надир жуьредин маса чехир арадал гъана. Дербентдин заводда а члавуз Ю.Гильдова гъазурай "херес" чехир вуч я бес!

Карханадин кваллахдин эхиримжи 30 йисакай кылди рахун герек я. Малум тирвал, перестройка ичкибазвилехъ галаз женг члугунавай башламыш хъана. Эгер нефсинин къативилихъ галаз женг члугвазвайди тиртла, лап хъсан, виридалайни тямлу продукт акъудун тлимилардайни мегер? Бажагъат. Ичкибазвилехъ галаз лагъайтла, уьзюмлукхрин терг авуналди, чехирарни коньякар акъудун лап тлимиларуналди, женг члугун кьетна.

Советрин властдихъ вичин лайихлувилерни хъана, кимивилерни. Адаз эхирдал гъиз тежедай крар гъиле кунни хас яз хъана. Мисал яз, са квехъ галаз ятлани, са вуч патал ятлани женг члугвазвайди яз малумарзава, са вуч ятлани авурдалай къулукъ гъахъ гъисабар авуна, гъа идалди куьтягъиз хъана. Ичкибазвилехъ галаз женг члугвазвай девирда заводди четинвилериз дурум гана, амма гъа и арада Советрин власть вич амуькнач.

Заводдин руководство ва коллектив къиметрилай сергъатар алуднавай, къайдадик квачир базардин шартлара, дуьньяда чпин продукциядиз рехъ ачухун патал уьлквейрин арада кевелай бягъ кыле физвай шартлара четинвилериз дурум гуниз мажбур хъана. Майишатдин рекъай виликдай тайинарай алакъаяр кват хъанвай, хейлин къурулушар чкланвай.

"90-йисара къван зегъмет члугуниз чун жуван яшинда гъич садрани мажбур хъайиди тушир", - риклеп хкизва С.Сафаралиева. Халис дагъустанви

тир ада бушвалнач. Сифтедай Германиядай тир амадагрихъ галаз кваллах саналди кыле тухуз жедатла килигна. Крар акъван пис кыле физвачир, амма немсерихъ чпин итижар, авай. Абуру чпин продукция еке ашкьидивди теклифзавай, эвез яз чи шейэрни къачуник са акъван хев кутазвачир.

И асантди тушир девирда "Дагвинодин" Петербургда авай завод вилик тухунихъ С.Сафаралиеван диде-ватанда авай ксарин рикл кузвай. Республикада жавабдар кваллахрал алаз хъайи вири йисара карханадиз куьмек гуник РД-дин Халкъдин Собранидин гилан Председатель Хизри Исаевич Шихсаидова вичин пайни кутуна. Региондин узьумчивилин ва чехирчивилин хилен месэлайрин гьавурда дериндай авай кас, республикадин контрактдал алай "Дагвино" корпорациядиз регьбервал гайи кас тир ада вичин ватандашди - Невадал алай шегьерда Дагьустандин чехирчивилин хилез рехъ ачухай касди - гъиле кьур зурба кардиз кьуват гана ва исятдани кьуват гун давамарзава.

Гуьгьунлай заводдиз коньякар дуьзгьун еридиз кьведайвал хуьн ва гьасилун патал лицензия гана.

Са тимил вахт арадай фейила, "Дагвинодин" Петербургда авай чехирринни коньякрин завод тамамвилелди аслу тушир карханадиз элкъуьрунин фикирдал атана. Коньяк гьазурун патал герек хаммал, неинки Дагьустандай, гьакл Эрменистандай ва Азербайжандай маса къачуз, коньякдин ватан тир Франциядайни гъиз, цехрани подвалра продукция виниз тир еридиз агакъариз хъана. И кар патал Кавказдин дагълара жедай мегъуьн кларасдикай гьазурнавай са агъзурдав агакъна челегарни маса къачунвай.

Гьа ик, цийи асирдин сифте кылера дуьньядин базарда надир жуьредин цийи ички - Петербургда коньякар пайда хъана.

И кардик кылдин ксари лайихлу пай кутурдакай лугьун герек кьезева. Гьакл лагьайтла, коньякар гьазурун - им гьакл конвейерал алаз кылиз акъудзавай кьуру кваллах ваь, яратмишунрин зегьметни серфзавай производство я. Халисан коньякдин гьар са партия майдандиз акъудун патал ам арадал гьизвайбуру чпин зегьметдин аквадай хътин пай кутазавайди я. Алай аямдин чпин ери-бине са артух ашкара тушир хейлин производствойрилай тафаватлу яз, Петербургда коньякар арадал гъайибур вужар ятла малум я.

Алатай асирдин 70-80-йисара С.Сафаралиева кватлай командада крар алайбуру надир жуьредин пешекарар тир Л.Краснова, Л.Игина, А.Мегьамедов я. Абурул и мукьвара лайихлудаказ ял ягьунал элячйнавай технолог М.Лурики алава хъувун герек я.

Эхиримжи 30 йисуз абуру вирида саналди неинки производство саламатдиз хвена, гьакли "Петербургдин коньяк" "Петербургдин купаж" лугьудай келимаяр майдандиз акъудна, марка алай коньякар гила лезетлу суьрсетдал рикл алайбуру ва суварин мярекатар патал Петербургда яржуниз элкьвенва. Пуд ва вад гьед алай адетдин коньякар, гьа виликдай хьиз, жергедин муьштерийрини ашкьидивди маса къачузва.

Эхиримжи 30 йисуз заводдин продукциядилаи наразивилин чарар агакъай гьич са дуьшуьшни хъанач. Гьа ик, чи йикъара Невадал алай шегьерда Дагьустандиз машгьурвал гъайи ва ада дамахзавай "Дагвинодин" марка хуьзва ва адан гьундуьрвал мадни хкажзава.

Шикл С.Сафаралиеван хусуи архивдай къачунвайди я. (ДП)

Хазран КЪАСУМОВ

Сулейман-Стальский районда, гьакли Кьиблепатаан Дагьустанда тивар-ван авай "Зардиян" ООО-ди республикадин коньякрин ва чехиррин заводар вичин продукциядалди таъминариз 10 йисалай виниз я. Цинин йисуз кьвенкьечи и карханада ципицлар кватл хъувунин ва маса кваллахар гьикл кыле физва? И суалдиз жаваб жагьурунин мураддалди и йикъара, чун, журналистар, райондин хуьруьн майишатдин отделдин начальник Мегьамедзагьид БАБАЕВНИ галаз карханадиз мугьман хъана.

Лагьана кланда, "Зардиян" ООО-дихъ Сулейман-Стальский райондин Дарклуш-Къазмайрин патав 130, Мегьарамдуьруьн райондин Уружбайрин ва Хважайрин хуьррин патарив 30 гектардин узьумлухар ава. Чун фейила, рабочиярни механизаторар Хважайрин хуьруьн патав гвай участкада ципицлар кватл хъувунал машгьул тир.

"Зардиянда" чехирдин "Рислинг", "Каберне", "Ркацители" ва технический машгьур маса сортарин ципицлар гьасилзава. Цинин йисуз ципицлар гьар са килограмм 18 манатдай Къизлярдин коньякрин заводдиз вахъузва.

Рабочий Ч.Рамазанова

- Алай йис узьумчияр патал регьятди хъанач, мукьвал-мукьвал кьвайи марфари бегьердиз еке зиянар гана, - лугьузва карханадин генеральный директор Къазихан Азизова. - Узьумлухриз азаррин ва зиянкар гьашаратрин аксина язавай дарманрин кьиметарни къадарсуз багьа хъана. Ципицлар бегьер хуьниз карханадиз алава яз багьманчивилел ва магьсулдарвилел машгьул хуьни са тимил куьмек гана: емшар ва тегил маса гана хъайи пулунихъ узьумлухриз ядай дарманар къачуз алакьна, алава яз, хъайи къазанжидихъ чна "Нива" комбайнини маса къачуна.

Гаф кватай чкадал лугьуз кланзава хъи, алай йисуз карханада кьуьл ва нех цайи 250 гектардин майданрин гьар са гектардай, юкьван гьисабдалди, 30 центнер тегил ва 15 гектардин багьларайни ичерин, машмашрин, хутарин, чуьхверрин, шефтелейрин хъсан бегьерар вахъуна.

Алай вахтунда ципицлар кватл хъувунал гьар юкьуз 50 рабочий ва абуру заводдиз дашмиш хъувунал 10 улакь машгьул я. И кваллахра рабочияр тир Шагьселем Фатаховади, Мадина Рамалдановади, Чирагь Рамазановади, Ира Балафендиевади, механизаторар тир Казим Межидова, Къазиагьмед Къазиева ва масабуру тафаватлувал кьалурзава.

Зегьметдин гьунар - бул узьумдин кулар

(Шиклрин репортаж)

М.Бабаева ципицлар бегьердал шадвалзава

Къазихан Азизова чаз лагьайвал, узьумлухрин гьар са гектардай 100 центнер ципицлар кватл хъийизва. Винидихъ кьейд авурвал, кьвайи марфариз, тебиатдин маса татугайвилериз килигайла, им республикада хъсан нетижа яз гьисабиз жеда.

- Санлай къачурла, карханадихъ 450 гектардин чилер ава, - давамарзава ихтилат Къазихан Азизова. - Магьсулар цазвай никлерани чахъ узьумлухар кутадай фикир ава. Гьелелиг и кваллах акъвазарнава. Себебни а кар я хъи, узьумчивилел менфятлудаказ машгьул хуьн патал къецепатаан уьлквейрай тир сортарин чубукар герек я, гьикл лагьайтла абуру азарриз, зиянкар гьа-

хузвай гьаларикай чна хуьруьн майишатдин отделдин начальник Мегьамедзагьид Бабаевавай суьгьбет авун тлалабна.

- Санлай къачурла, райондин хуьруьн майишатдин карханадихъ, лежбервилини фермервилин майишатрихъ 1400 гектар узьумлухар ава, абурукай 906 гектар бегьердал атанвайбуру, амайбуруни жегьил узьумлухар я, - лагьана М.Бабаева. - Алатай йисуз районда 8500 тонн ципицлар кватл хъувунай. Гьар йисуз районда кватл хъийизвай ципицлар къадар 900-1000 тонндин артух жезва. Алай йисуз чна 10 агъзур тонндив агакъна ципицлар кватл хъувун гуьзлемшзава.

Рабочийри ципицлар машиндиз ичлрзава

шаратриз, тебиатдин татугайвилериз дурумгузва, абурун бегьерлувални хейлин гзаф я. Ихътин чубукрин кьиметарни багьа я. Гьелелиг абуру къачудай мумкинвал чахъ авач. Ятлани, умуд атлузвач, белки, татугайвилер арадай акъатин.

Узьумчийрал мад са четинвал ацалтзава, амни районда ципицлар къабулдай ва гьялдай завод тахъун я. Атлай ципицлар, 35-50 километрдин тухвана заводдиз вахъун менфятлу туш, артухан харжияр акъатзава.

Чаз акурвал, гьалтзавай четинвилериз, экономический татугайвилеризни килиг тавуна, "Зардиян" ООО-да ципицлар кватл хъувунин кваллахар хъсан еришар аваз давамни жезва.

Районда узьумчивилел неинки чун винидихъ рахай кархана, гьакли "Гуьлгери-вац", "Череяр", "Агро-Дербент", "Дере" ООО-яр, са шумуд КФХ ва арендаторарни машгьул жезва. Санлай районда узьумчивилин хел вилик физвай, гьакли анра ципицлар кватл хъувунин кваллахар кыле ту-

Гьакьикъатдани, районда АПК ва 2020-йисалди узьумчивилел вилик тухунин муниципальный программаяр кардик акатунихъ галаз алакьалу яз, и хиле хъсанвилехъ еке дегишвилер кыле физва. Инвесторри узьумчивилел вилик тухуник еке пай кутазава, абуру цийи карханаяр тешкилзава.

Районда гьар йисуз 160-200 гектарда цийи узьумлухар кутазава, цинин йисуз 160 гектар узьумлухар бегьердал атана.

Мегьамедзагьид Бабаева чаз лагьайвал, Кварчагь дерада, санлай къачурла, 483 гектарда узьумлухар ава, анрин гьар са гектардай 120-140 центнер ципицлар кватл хъийизва.

Дарклушрин поселенида кардик квай "Гуьлгери-вац" ООО-дихъ ва маса майишатрихъ 233 гектар узьумлухар ава, анрин гьар са гектардин бегьерлувални 120 центнердилай виниз я.

Районда "ракьинин кагьрабаяр" кватл хъувун давам жезва. Квез кьуватар хуьрай, узьумчияр!

Бегьер кватлун давам жезва

РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводин пресс-кьуллугьди хабар гузвайвал, Дагьустанда дугьудин, гьажибугьдайрин ва ракиндин цукверин бегьер кватлунин кваллахар давам жезва. 23-сентябрдин делилралди, республикада 2,7 агьзур гектардин никерай 12,1 агьзур тонн дугьуь (бегьерлувал са гектардай 44,1 центнердиз барабар я), 14,8 агьзур гектардай 63,8 агьзур тонн (са гектардай 43 центнер) гьажибугьдаяр, 6,5 агьзур гектардай 8,6 агьзур тонн (са гектардай 13,2 центнер) ракиндин цуквер кватлнава.

Зулун магьсулар цун патал 61,2 агьзур гектар чиле цан цанва.

Гьакни республикада майвайрин, картуфрин, емишрин ва бахчайрин культурайрин бегьерар кватлунин кваллахар давам жезва. 23-сентябрдин делилралди 29,7 агьзур гектардин майдандай санлай кьачурла 1040,5 агьзур тонн (са гектардай 348,5 центнер) майваар, 14,1 агьзур гектардай 277,3 агьзур тонн (196,7 ц/га) картуфар, 15,4 агьзур гектардай 104,6 агьзур тонн (67,8 ц/га) емишар, 7,6 агьзур гектардай 219,1 агьзур тонн (286,7 ц/га) бахчайрин культураяр кватлнава.

Майвайрин виридалайни виниз тир бегьерар Дербент райондин зегметчийрихь хьанва. Ина 6,2 агьзур гектар майдандай 349 агьзур тонн (559,4 ц/га) майваар, гьа жергедай яз 103,6 агьзур тонн келемар, 118,1 агьзур тонн помидорар, 36,7 агьзур тонн афнир, 17,5 агьзур тонн серкер, 11,5 агьзур тонн редискаар, 47,8 агьзур тонн бадамжанар, 4,9 агьзур тонн чичекар, 8,6 агьзур тонн истиву-

тар, 0,4 агьзур тонн чугьундурар кватлнава. Емишар виридалайни гзаф Мегьарамд-хуьруьн районда кватлнава. Ик, ина 3,1 агьзур гектардай 25,1 агьзур тонн емишрин бегьерар (81,0 ц/га), гьа жергедай яз 6,5 агьзур тонн алучаяр, 8,4 агьзур тонн хутар, 0,5 агьзур тонн пинияр, 0,7 агьзур тонн чухьверар, 9,0 агьзур тонн ичер вахчунва.

Республикада, хабар гузвайвал, алафар гьазурунин кваллахар давам жезва. 23-сентябрдин делилралди, 1417,2 агьзур тонн векь алафар (алатай йисан гьа и вахтунин кьадардай 23,6 агьзур тонндин артух), гьа жергедай яз 1292,4 агьзур тонн векьер, 28,8 агьзур тонн сенаж, 95,9 агьзур тонн самар ва 9,6 агьзур тонн силос гьазурнава.

Алафар гьазурунин рекьяй кьенкьечви Кьизляр район я. Ина санлай кьачурла 159,6 агьзур тонн алафар, гьа жергедай яз 143,7 агьзур тонн векьер, 14,5 агьзур тонн сенаж, 2,1 агьзур тонн самар ва 2,5 агьзур тонн силос, Хасавюрт районда - 126,9 агьзур тонн векь алафар, гьа жергедай яз 113,9 агьзур тонн векьер ва 13,0 агьзур тонн самар гьазурнава.

Фермеррин конкурс башламишзава

Дагьустандин фермеррин ассоциацияди (АФКОД) вироссиядин "Хизандин некледин виридалайни хьсан ферма-2016" конкурсдин регионда кьиле физвай пай башламиш жезвайдак хабар гузва.

Конкурс Россиядин лежбервилдин (фермервилдин) майишатрин ва хуьруьн майишатдин кооперативрин Ассоциацияди Россиядин Федерациядин хуьруьн майишатдин министерстводихь, "Росагролизинг" АО-дихь, илимдин организациярихь ва некледин АККОР клубдихь галаз санал тешкилнава.

Конкурсдин кьилин везифа: хизандин некледин фермайрин нетижалувилел, алай вахтунда лазимвилел ва абурухь жележек хьунал фикир желб авун, 200-дав агьна малар авай хизандин некледин фермайр идара авунин рекьяй хьсан тежриба кватлун, раиж авун ва масабуров агакьарун я.

Конкурс гьам грантин "Хизандин малдарвилдин ферма" программада иштиракзавайбурун, гьамни маса, государстводин кумек ишлемиш тийизвай КФХ-рин арада кьуд номинациядай тухузва:

"Хизандин некледин 25-дав агакьна малар авай виридалайни хьсан ферма";

"Хизандин некледин 26-далай 50-дав агакьна малар авай виридалайни хьсан ферма";

"Хизандин некледин 51-далай 100-дав агакьна малар авай виридалайни хьсан ферма";

"Хизандин некледин 101-далай 200-дав агакьна малар авай виридалайни хьсан ферма".

Конкурсда иштиракзавай хизандин некледин фермадин нетижалувал тайинарзавай терефар агьадихь галайбур я:

- некледин ерилувал;
 - финансринни экономический делилар (хийирлувал, са мал хуьдай чкадин кьимет, алафралди таъминвал ва мсб.);
 - производство механизироватнавай де-режа, автоматизация;
 - яшайишдин хилляй кьунвай рехь, кьилдин ксарин майишатрихь галаз кватлал хьун.
- "Виридалайни хьсан хизандин некледин ферма-2016" конкурсда иштиракуниз талукь вири сулар АФКОД-диз зенг авуна гуз жеда. Телефондай алакьалу жедай нумрар: 67-56-88, 67-56-89.

Диплом вахкана

Нариман КЪАРИБОВ

"Кеферпатан Кавказдин МРСК" ПАО-дин генеральный директор Юрий Викторович ЗАЙЦЕВА Дербентдин 2000 йис тамам хьуниз талукь яз шегьер авадамлаишунин кваллахрик лайихлу пай кутуна ва шегьер электро-энергиядалди таъминарун патал гилани гзаф кьайгьударвалзава. Гьа и кар

фикирда кьуналди мукьвара шегьерда мугьманвиле хьайи Ю.Зайцевав шегьердин кьил Малик БАГЛИЕВА шад гьалара "Дербент шегьердин гьурметлу гражданин" знак, шагьадатнама ва диплом вахкана.

Ихьтин гьурметдиз жаваб яз Юрий Зайцева вири дербентвийриз сагьрай лагьана ва инлай кьулухьни кьадим шегьер авадамлаишуниз датлана кумек гун хиве кьуна.

"Кьизилдин зул - 2016"

Вироссиядин агропромышленный "Кьизилдин зул-2016" выставкадал Дагьустандин хуьруьн майишатдин 15 карханади чпин суьрсет майдандиз акьудда, хабар гузва РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводин пресс-кьуллугьди. 18 лагьай "Кьизилдин зул" 5-8-октябрдиз Москвада ВДНХ-дин майдандал кьиле фида.

Малум хьайивал, алай йисуз агропромышленный гегьенш выставкада республикадин патай "Дагагрохолдинг", "ЭкоКавказ", "Кикундин консервирдай завод", "Аквариус" ООО-ри, "Кьизлярдин коньякрин завод" ГУП-ди, "Дербентдин коньякрин комбинат", "Дербентдин газ квай чехиррин завод" ОАО-ри, гьакни "Дидо", "Бозторгай" КФХ-ри ва мсб. иштиракда.

"Агропромышленный выставкада Дагьустандиз хас жуьреда туькьурнавай экспозицияди 99 квадратный метр майдан кьада. Региондин майишатрин суьрсетдихь галаз таниш жез кланзавайбуруз ВДНХ-дин паркунин мулкунал алай 75-павильондиз атун теклифзава. Кьейдна кланда хьй, экспозиция туькьурун патал республикадин бюджетдай такьатар чара авунвач. Майдан выставкада иштиракзавай компанийрин ва кар-

ханайрин харжийралди туькьурзава. Выставкадал гьакни республикадин илимдин институтрин разработкаяр майдандиз акьудда, хабар гузва министерстводи.

Рикел хкин, адет яз "Кьизилдин зул" выставкади Россиядай, мукьвал ва яргьал тир маса улквейрай тир кьве агьзурдалай артух иштиракчяр кватлзава. Павильонра ва ачух майданрал ина хуьруьн майишатдин цийи жуьредин техникадиз ва тадаракиз килигиз, ватандин малдарвилдин, кьушчивилин, кваллинбур тушир гьайванар хуьнин хилера хьанвай агалкьунриз кьимет гуз, алафдиз ва ветеринарный продукциядиз талукь цийи разработкайриз килигиз жеда. Министерстводин сайтди хабар гузвайвал, алай йисуз выставкадин машгьур "Россиядин регион" раздел кьве паюнкай ибарат жеда: коллктиврин экспозицияр ва милли культурайрин фестивал. Фестивалда иштиракун карханайриз чпин суьрсет гьаз Москвадин базардиз экьечдай мумкинвал гузва. Дагьустандин хуьруьн майишатдин цудралди карханайри гьар йисуз "Кьизилдин зул" выставкада иштиракзава ва гьар сеферда са шумуд кьизилдин медал хкизва.

Малумат

"Газпром межрегионгаз Пятигорск" ООО-ди газ ишлемишзавай агьалийривай чимивилелди таъминардай вахт (сезон) алуькьдалди ишлемишнавай газдай хьанвай буржар тади гьалда вахкун тлалазава, хабар гузва компаниядин Дагьустанда авай пресс-кьуллугьди.

Ишлемишзавай газ алцумдай счетчикар тайинарнавай абонентрин рикел мад сеферда хкизва: гьар вацран 10 лагьай югь алуькьдалди газдин прибордал алай делилар яшамиз жезвай чкадин

абонентвилдин кьуллугьдив агакьарун, я тахьайтла кассада пул гудайла гузвай квантанцияда кьхин лазим я.

Ик тавуртла, 2008-йисан 21-июлдиз кьабулай 549-нумрадин кьарардин бинедаллаз, "эгер абонентди икьарда кьалурнавай вахтунда газдалди таъминарзавайдав газ алцумзавай прибордин делилар агакьар тавуртла, и кар акьвазарай вахтунилай делилар агакьариз башламиш хьувур вахтуналди алатнавай девирда ишлемишнавай газдин кьадар нормативрал асаслу хьана гьисабда".

Подписка - 2016

Чал амач - халкъни амач!

Аламудин ШИХРАГЪИМОВ,
РФ-дин журналистрин Союздин член

Чал амачирла, халкъни амукъдач лугъуда. Им гьакъикъат я. И кардин гъавурда дериндай авай "Лезги газетдин" редакциядин коллективди и рекъяй эхиримжи йисара тухузвай кваллахдихь лугъуз тежедай къван еке къимет ава. Гъавилляй и цъарарин авторди ва гзаф масабурни "Лезги газет" гъар са квалле хъанайтла хъсан тир лугъуза.

Сад лагъайди, "Лезги газетди" адахъ галаз датлана алакъа хуьзвайбуруз, ам цъарба-цъар келзавайбуруз ми хьби лезги чалалди рахаз, савадлувилелди кхъиз чирзава. И кар субтарун патал заз са ихътин вакъиа риклеп хъиз кланзава. 1961-йисуз, ДНИИСХ-дин Махачкъаладин ОПХ-да (тежрибадин майишатда) агрономвиле кваллахдайла, завай "Коммунист" (гилан "Лезги газет") газетдин редактор Къази Къазиева вичин патав атун тлалабнай. Яраб вуч кланзаватла, лагъана, зунни фенай. Таниш хъайидалай, хваш-беш авурдалай гуьгъуьниз ада заз редакциядиз кваллахал атун теклифнай. Дуланажагъдин, мажибдин рекъяй зиян жезвайтлани, завай ваъ лугъуз хъаначир. Гъа вахтунда за адаз, лезги чал чидатлани, хъсандиз кхъиз тежедайди хиве къурла, Къази Къазиева "Киче жемир, савадлувилелди кхъиз ваз газетди чирда", лагъанай.

Экономотделда кваллахди башламишайла, зал чалан жигетдай акъалтзавай четинвилерикай суьгъбет авурла, редакциядин культурадин отделдин заведующий, машгур шаир Алириза Узаирович Саидова (рагъмет хурай вичиз) заз меслят къалурнай: "Аламудин дуст, лезги чалал литературадин гуьзел эсерар-очеркар, шиирар, повестар, романарни яратмишиз жеда. Амма вуна, кагъул тахъана, газетдиз акъатзавай гъар са макъала, мана патал ваъ, гьикл кхъенватла чириз, мукуфдивди кела, урус чаланни лезги чалан словардикай, лезги грамматикадикай менфят къачу..."

За адан меслят, муаллимди тарс гайиди хъиз, къабулнай. (Лезги чаланни урус чалан словарь къенин юкъузни зи столдин ктаб хъанва).

Вахтар къевз физвай, газетдиз зи твар алаз макъалаярни акъатзавай. Ийкъарикай са юкъуз редакторди заз вичин кабинетдиз эверна, Цийи Къурушдал фин, колхоздин председатель Сейфедин Къулиевакай макъала кхъин тапшурмишнай. А чавуз ам КПСС-дин XXII съездда иштиракна хтанвай. Цийи Къурушдал Къулиев Сейфедингахъ галаз кабинетда, гаражда, уьзъмлухура, багълара, никлера, гъатта квалени чи арада хъайи суьгъбетар бинедиз къачуна, "Коммунизм рагъ хъиз экъечдач" кыл гана, Социализмдин Зегъметдин Игит, колхоздин председатель С. Къулиеван тварунихъай макъала гъазурна редактордив вуганай. Ам гъа гъиле авай нумрадин сад лагъай чина чапнай. Гъа и юкъуз, нисинин перерывдай хкведайла, Къази халуди мад заз вичин кабинетдиз эвернай, зунни, энгел тавуна, фенай. Чина хъвер аваз "Аламудин, вакай хъсан журналист жедайдал шак алач", лагъанай. Вичиз КПСС-дин Дагъустандин обкомдин секретарь Ш. Исмаилова, Дагъустандин халкъдин контролдин председателъ У.Черкесова, ДНИИСХ-дин директор Ф. Кисриева С. Къулиевакай макъала гъазурайди вуж я лагъайла, Аламудин Шихрагъимован твар къурла, абуру ахътин журналистриз гегъенш рехъ це лагъаналдай.

Са акъван вахт алатнач, закай редакциядин экономотделдин заведующий хъанай. А чавуз захъ галаз отделда литературный къулгъувиле кваллахай жегъилар тир Агъариза Узеирович Саидовакай "Лезги газетдин" килин редактор, Алаудин Халидович Гъамидовакай яшайишдинни чарарин отделдин редактор хъуник завай зи са тими пайни ква лугъуз жеда.

1972-йисалай заз масанра кваллахун къисмет хъана. Амма газетдихъ галаз за алакъа атланач.

Дагъустан Республикадин тлебиат хуьниз талукъарнавай къве ктабдин, зун киле аваз гъазурай ругуд брошюрадин, Москвада, Рос-

товда ва Махачкъалада хъайи конференциярал докладар хъиз къабулай, цудралди газетризи журналриз акъатай макъалайрин авторрикай сад хъун - им за "Лезги газетдин" гунар яз гъисабзава.

Редакциядал финанстрин рекъяй четинвилер гьалтзаватлани, газетдиз дерин метлеб авай макъалаяр, очеркар, шиирар, гъикаяр ва маса материалар гзаф акъатзава. Зи фикирдалди, им газетдин килин редактор А. У. Саидован, адан заместителар тир Ш. Ш. Шихмурадован, гъа са вахтунда жавабдар секретарни тир Д. Б. Бейбалаеван, политикадин отделдин редактор Н. М. Ибрагъимован, литературадин отделдин редактор М. А. Жалилован, яшайишдинни чарарин отделдин редактор А. Х. Гъамидован, гъакни экономикадин, культурадин отделдин редакторар тир Ж. М. Саидован, Э. Д. Шерифалиеван ва редакциядин вири къуллугъчийрин зегъметдин бегъерар я.

Журналистрин кваллахдикай рахадайла, СССР-дин Верховный Советдин Председатель хъайи, вири уьлкведин староста яз гъисабай М. Калинина лагъанай - "Высший образование авай пешекаривай макъала кхъин тлалабайтла, абуру кхъин мумкин я, амма абуруз гзаф вахт кланда. Газетдин журналистри уьлкведа, чкайрал киле физвай вакъийрикай газет келзавайбуруз тадиз хабардарда. Им, са шакни алачиз, абурун артуханвал я". И жигетдай Мердали Жалиловакай кылди лагъайтла (адахъ шаирвилляй еке агалкъунар ава, мадни хурай), адакай газет патал квалба-квалле, хуьрба-хуьре къекъевейтлани жагъин тийидай хътин журналист хъанва.

Газетдин редакцияда кваллахай Сейфудин Муталибовакай, Абдулафис Исмаиловакай, Нариман Къарибовакай, Бунямудин Османовакай ва масабуркай лап машгур журналистар хъун газетдин лайихлувал я.

Гила къведай - 2017-йис патал "Лезги газет" кхъидай вахт алуькнава. Гъавилляй (куьн рази хъайитла) заз редакциядин вири коллективдиз гудай са ихътин меслят ава.

Бязи хуьрерай газетдиз йисаралди са цъарни акъатзавач. Месела, Мегъарамдхуьруьн райондин, зи хайи хуьр тир Целегъуьнар къачун. Инай твар-ван авай инсанар-алимар, духтурар, баркалладин таж килеллай хейлин инсанар акъатнава. Исятдани ина зегъмет ргъава, инсанар кардик ква. Гъайиф хъи, газетда са цъарни жезвач. Ихътин хуьрер мадни ава.

1966-йисуз, Къиблепатан Дагъустанда залзала хъайидалай гуьгъуьниз, Целегъуьнрин хуьр паласадииз куьч хъана. Ина Агъа Ярагъдила, Магъмута хуьррай, Берекай, гъакни Къурагъ, Рутул районрай куьч хъанвай пуд-къуд хуьрерин жемятри чпиз ери-бине кутуна, къуьн-къуьне аваз яшамеш жезва.

Са шакни алач, и хуьрерани лайихлу инсанар авачиз туш. Гъар са хуьре килин образование авай пешекарар ава. Абурухъ галаз алакъа хвейитла, абурувай чпин хуьрерай макъалаяр кхъин тлалабайтла, пис кар жедач.

Мегъарамдхуьруьн районада 30-дав агакъна хуьрера райондин вилик-кылик квай къулгъуьчийрин куьмекдалди гъар сана са виш экземпляр къванни "Лезги газет" кхъейтла, килиг тираж гъиниз акъатдатла!

Республикадин милли манийрин 4-фестиваль Кумухъа - сувар

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

23-сентябрдиз Къурагъ райондин Кумухърин хуьре Дагъларин йисан ва "2013-2018-йисара РФ-дин терроризмдиз акси идеологиядин комплексный пландин" сергъятра аваз, "Къурагъ дагъларин авазар" твар алаз республикадин милли манийрин 4-фестиваль шад гъалара киле фена.

Милли манийрин "Къурагъ дагъларин авазар" фестивалдин килин макъсад милли манияр хуьн, вилик тухун ва гегъенш къатарив агакъарун, бажарагъ авай жегъилар жагъурун я.

Мярекатдин тешкилатчийар РД-дин культурадин министерство, Къурагъ райондин администрация ва Республикадин халкъдин яратмишунрин квал я.

Пакамахъ Кумухърин хуьруьз Агъул, Докъузпара, Рутул, Мегъарамдхуьрун, Ахцегъ, Сулейман-Стальский, Дербент, Хив, Къурагъ районрин, Дербент шегъердин ва Белиж поселокдин яратмишунрин коллективар атана акъатна.

Мугъманар Кумухъ хуьруьн администрациядин кил Руслан УЛУБЕГОВА, Къурагъ райондин культурадин управленидин начальник Абдулкадир БУБАЕВА, райондин Россиядин халкъарин адетрин культурадин центрадин директор Кевсер ФЕЙЗУЛАЕВАДИ, яр-емиш, фуни къел гъай, милли парталар алай ханумри ва зурнечийрин дестеди шад гъалара къабулна.

Там квай чкада къарасудин патав зулун зурба сегъне ва тамашачияр ацукъдай къулай чкаяр тукъуьрнавай.

Мярекатда Къурагъ райондин администрациядин килин заместитель Махач ХАРИЕВА, Республикадин халкъдин яратмишунрин кваллин къуллугъчи Марина ИСАКЪОВАДИ, РД-дин искусствуйрин лайихлу деятелъ, композитор, журналист Къагъриман ИБРАГЪИМОВА, РГВК-дин милли передачайрин редактор, Дагъустандин халкъдин артист Исамудин АГЪМЕДОВА, Белиж поселокдин администрациядин кил Несредин АХУНДОВА, бязи районрин культурайрин управленийрин векилри, Къурагъ ва Дербент районрин хуьрерин ва поселокдин администрацийрин килери, Кумухърин ва къунши хуьрерин агъалийри иштиракна.

Мярекат башламишдалди за Кевсер Фейзулаевадивай ва Къурагърин халкъдин театрдир режиссер Шафудин Саруевавай фестивалдикай чпин фикирар лугъун тлалабна.

Шафудин САРУЕВ: "Им къвед лагъай сефер я за и фестивалда иштиракиз. Алай вахтунда дуньяда ва чи республикадани экстремистри, террористри киле тухузвай гъерекатар акурла, абуру чи чилел дувулар деринриз аха тавун патал, жегъилар, халкъар садзавай мярекатар тухузвай гъам райондин руковод-

стводиз ва гъамни Кумухърин хуьруьн килиз сагърай лугъуз кланзава. Чаз ала-тай несилри культурадин еке ирс тунва. Гвенар гуьдайла, гам храдайла, салан майваяр, багъларай емишар кватдайла лугъузвай манияр - чи руьгъдин хазина-ирс халкъди хвенва. Чи везифа а ирс, генани гегъеншарна, акъалтзавай несилдал агакъарун я. Къенин фестивалдини а кваллах субтзава".

Кевсер ФЕЙЗУЛАЕВА: "Фестивалдин килин мана халкъдин манияр, халкъдин адетар хуьн ва вилик тухун, бажарагълу жегъил гъевескарар ашкъиламишун я. Фестивалдин иштиракчийрин сиягъ йисалай-суз артух жезва. И мярекатда Къиблепатан Дагъустандин саки вири районрин гъевескар артистри иштиракзава. Чун лагъайтла, киле райондин кил Замир Азизов аваз, атай мугъманриз хъсан шартлар яратмишиз алахънава".

Кумухърин хуьруьн школадин директор, межтисдин тамада Заур АБДУЛКЕРИМОВА мярекатдин иштиракчийар ва мугъманар тебрикуналди, фестивал ачухна ва нубатдин гаф Махач ХАРИЕВАЗ гана.

- Къе Къурагъ райондин Кумухърин хуьре халкъдин манидинни манидаррин чехи сувар ава, - лагъана ада. За 4-сеферда киле тухузвай и фестивал кватл хъанвайбуруз райондин кил Замир Азизован ва вири къурагъвийрин патай му-баракзава.

Фестиваль тешкиллудаказ киле фена. Фонограммаяр гвайбур сегънедиз ахъайнач. Манидарри чпихъ хуси, тлеби

сесиналди мани лугъудай алакъунар авайди тестикъарна. Абуру таманарай саки вири манияр халкъдинбуру тир. Фестивалдин программада кылди таманарай нумрайилай гъейри, дуэтрин, ашукърин, хордин нумраярни авай. Чехи программаяр гъаз сегънедиз экъечдай Къурагъ райондин "Къурагъ дере" хордин коллектив, манидарар Мегъамед Гуьлметов, Гуьррият Мегъамедова, Шафудин Саруев, Надир Гъасанов, Нариман Рамазанов, Мегъарамдхуьруьн райондин "Гъунар" твар алай пагъливанрин десте, Улубеговрин хизандин ансамбль, ашукъ Айдын, машгур манидарар Билал Искендеров ва Назили Саидалиева, Дербент райондай Нажмудин Нежевиллов, Хив райондай Рита Абдурагъманова ва Талиб Рагъимханов, Агъул райондай Аминат Алиева, Ахцегъ райондай Фикрет Баширов тамашачийри иллаки хушдиз къабулна. Хъсан манияр Равидин Тагъирова, Сальбина Тагъиевади (Къурагъ район), Азим Ризаева (Сулейман-Стальский район), жаван ашукъ Рамазан Ризаева, Ирина Рагъмановади, Любовь Давудовади (Дербент), Рутул райондин зурнечийрин дестеди таманарна.

Эхирдай фестивалдин гъар са иштиракчидиз Республикадин халкъдин яратмишунрин кваллин ва Къурагъ райондин патай дипломарни къиметлу пишкешар гана.

1-октябрь Виридуьньядин яшлугурун югъ я Пак буржи

Надият ВЕЛИЕВА

1990-йисан 14-декабрдиз ООН-ди 1-октябрь Виридуьньядин яшлугурун югъ яз къейдун къарардиз къачуна. И юкьуз телевизордай яшлугурун рикI аладардай редакция, концертдин программаяр гузва. 1-октябрдиз гзаф ульквейра яшлугурун ихтиярар хуьниз, обществада абурун метлебувилиз талукъарнавай конференция, конгрессар къиле тухузва. Вири ульквейри чпин къуватар сад авуна, яшлугурун неинки яргъалди яшамаш хьун, гьакI абурун умуьр ерилуди, къимет, гьурмет алайди хьун таъминарун лазим я. И югъ, Россияда хьиз, Дагъустандани адет хьанвай къайдада къейдзава.

Умуьрдиз вил вегейла, гьич са затни туш инсандин умуьр. Беденда къуват авайла, кар-кеспи алакьзамайла, хуьруз-кваллиз, обществодиз хийир гуз жезмайла, инсандихъ гьурметни жеда, къиметни. Амма яшарини азарди инсан ажузни ийида, ужузни.

Диде-бубайри вири умуьрда зегьмет чIугуна веледар чIехи ийизва, абуроз образование гузва, звенмишзава, абуркай чпиз яман ийкъан панагъар жеда лагъана фикирда. Им, гьелбетда, умуьрдин къанунни я. Амма бязи вахтара чаз умуьрда маса шиклар аквазва. Гзаф диде-бубаяр, яшлу хъайила, чпивай чпихъ гелкъвез тежезмайла, са гьихътин ятIани себбралди квалера текдиз амуькьзава. Абуркай базардиз, тукьвендиз, аптекадиз фена, чпиз лазим тир продуктар, дарманар къачуз жезвач. Абур масадан куьмекдихъ муьгътеж жезва. Белки им алай девирдин тахсир ятIа? Чкадал кваллахдай мумкинвал тахъайла веледар, диде-бубаяр квалера туна, Россиядин яргъал шегьериз къазанимишиз финиз мажбур жезва.

Аллагъдиз шукур, квалера текдиз амай яшлугурун иесивал гьукуматди ийизва. Абур патал жуьреба-жуьре центраяр, пансионатар, интернатар кардик кутунва, вахт-вахтунда пенсияр гузва. Яшлу, азарлу хъана, чпивай чпихъ гелкъвез тежезвайбурухъ, квалериз фена, гелкъведай социальный работник ар галкъузава.

Яшлугурун суварин вилик зун РД-дин зегьметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик финин министерстводин яшлугурун ва инвалиддин крариз килигзавай отделдин къилин пешкар **Аминат Зияудиновна ГЕРАЕВА-ДИХЪ** ва Махачкъала шегьердин яшлу инсанриз ва инвалидриз социальный рекъяй куьмекар гудай центрадин квалериз физ куьмекар гудай отделдин заведующий **Фатима Атрашевна РАМАЗАНОВАДИХЪ** галаз гьуьрушмиш хъана.

Сифтени-сифте за Аминат Гераевадивай алай кризисдин вахтунда республикадин яшлугурун ва инвалиддин гьалар гьикI ятIа, абурун патухъай гьукуматди гьихътин къайгьударвал ийизватIа куьрелди лугьун тIалабна.

- И ийкъа чаз чи чIехи несилдин векилиз абур къачур зегьметрай рикIин сидкъидай чухсагул лугьудай мумкинвал гузва. Чи чIехи диде-бубайрин умуьр рагъ алайди хъана. Абур даявдин цIаяризни, кашаризни, меькериз дурум гана, неинки Ватан душмандикай хвена, гьакIни даявдилай гьугьунин йисарани чIканвай шегьерар, хуьрер тукьлуьр хъувуна, промышленностдин цийи карханар эцигна. Алай аямдин жегилриз ватанпересвилдин тербия гунин, умуьрдин дуьз рехъ къалурундин кардани абурун зегьмет лугьуз тежедай къван екеди я, - лагъана Аминат Зияудиновнади.

- Дагъустанда яшлугурун месляйриз гьамиша къетIен фикир гузвайди я ва инлай къулухъни абур рикIелай алуддайди туш, - давамарна ада вичин суьгъбет. - Абурун дуланажагъдин шартIар хъсанарун патал чи гьукуматди са жерге серенжемар къабулзава.

Республикадин вири шегьерра ва районра яшлугурун ва инвалидриз социальный рекъяй куьмекар гудай центраяр кардик кутунва. Республикада авай яшлу инсанар гьа-

мишалугъ яшамаш жезвай 5 интернатда абуроз квалериз жуьредин шартIар яратмишнава. Гьар йисуз 80 агъзур касдилай виниз яшлугурун ва инвалидриз яшайишдин рекъяй куьмекар агакъзава. Виридалайни гзаф фикир гузвайбурукай сад квалериз физ ийизвай къуллугъ я. И кар патал республикадин социальный центраяр 209 отделение кардик кутунва. И идарайрин работникри яшлу, азарлу инсанрин сагъламвилел гьузчивал тухузва, духтурдин меслятар къилиз акъудзава, абуроз массаждин, физиотерапиядин къуллугъар ийизва. Идалайни гьейри, социальный работникри чпивай чпихъ гелкъвез тежезвай, масадан куьмекдихъ муьгътеж инсанриз ва инвалидриз гьафтеда 2 сеферда, квалериз физ, продуктар, дарманар къачузва, квалюгъ михъзава, коммунальный пулар гузва, хуьрекар гьазурзава, пек-партал чуьхуьзва.

И отделенийри 2016-йисан 1-июлдалди яшлу 37228 касдин игътияжриз къуллугъ авуна.

Дагъустан Республикада социальный жигъетдай тади гьалда къуллугъ ийидай 52 отделение кардик кутунва. И отделенийрин къилин везифа игътияж авайбуруз яшайишдин рекъяй гьакIни эглеш тавуна са сеферда недай-хъвадай продуктарди, пек-парталдалди, кIвачин къапаралди ва яшайиш патал сифте нубатда герек маса шейэралди куьмек гун я. Санлай къачурла, авунвай къуллугърин къадар 52301-дав агакънава.

Центраяра чпивай чпихъ гелкъвез, чпин кIвачералди къекъвез жезвай яшлу инсанриз яшайишдин рекъяй куьмекар гун, абуроз тIуьнар тешкилун, ял ягун патал 46 ийкъан отделенийрни тешкилнава. Алай йисан ирид вацра и отделенийри 2,7 агъзур касдиз куьмекар ганва.

Яшайишдин рекъяй агъалийриз къуллугъар ийизвай идарайра, яшлу инсанрихъ гелкъведай 52 центрада мобильный бригадаяр кардик кутунва. Абур умуьрдин четин гьалара гьатнавай, гзаф аялар авай хизанриз, сергьятламиш хъанвай мумкинвилер авай инвалидриз ва яшлу инсанриз социальный-бытовой, социально-психологический, социально-правовой, социально-педагогический рекъерай куьмекар гузва. Алай йисуз мобильный бригадайри ганвай куьмекрин къадар 6039-дав агакънава, 3447 касдин игътияжриз къуллугънава, 469 сеферда чкайрал фена, 1163 хизандин дуланажагъдин шартIар ахтармишна.

Лугун лазим я хьиз, яшлу инсанар алай аямдин цийивилерихъ галаз вердишарун ва активный умуьр давам хьун патал са жерге серенжемар къиле тухузва. Абур хужественный самодеятельностдин коллектива иштиракзава. Яшлу инсанриз компьютер ишлемишизни чирзава. Эхиримжи са йисуз 1,5 агъзур касди чпиз компьютерный техника чирна. Чун инанмиш я, республикадин яшлугурун ва инвалидар гьамиша гьукуматдин къетIен гьузчивилик жеда ва абур садрани, са куьнихъни муьгътеж жеда, - лагъана эхирдай Аминат Гераевади.

Гуьгьунлай суьгъбетди Фатима Атрашевна Рамазанова экечIна. Ада Махачкъала шегьердин агъалийриз ва инвалидриз

яшайишдин рекъяй куьмекар гудай центрадин тарихдикай, адан кваллахдикай куьруь суьгъбет авуна. Кылди къачуртIа, ада лагъана хьиз, яшар хъанвай агъалийриз ва инвалидриз социальный ва дуланажагъдин рекъяй куьмекар гудай центр 1993-йисалай кардик ква. Ам Махачкъаладин агъалийриз социальный рекъяй къуллугъдай центрадин бинедаллаз тешкилна. Кеферпатан Кавказда ам еке идара я. Сифте йисара центрадихъ авай 4 подразделениди 480 касдиз къуллугъзавай. Кваллахдин дуьзгьун шартIарни авачир.

Алай вахтунда центрадихъ 18 отделени ава, ада шегьердин 2300 касдиз къуллугъзава. Ина квалериз физ куьмекар гудай, реабилитациядин, тади гьалда социальный жигъетдай къуллугъар ийидай, ийкъан отделенийр кардик ква.

Тади гьалда куьмек гудай отделенидин пешекарри яшлугурун патал са жерге серенжемар къиле тухузва. Центрадиз гзаф аялар авай хизанриз, инвалидриз, пенсионериз теклифзава, абуроз чпелай алакьдай хатурун-куьмекар ийизва, гьакIни 80, 90, 100 йис хъанвай юбилейрин ва 25 йисуз санал яшамаш хъанвай чешнелу хизанриз,

квалериз фена мубаракзава. Материальный куьмекрилай гьейри, центради яшайишдин месляйрин меслятар къалурдай, юридический куьмекарни гузва. Дуланажагъдин шартIар хъсан тушир, лап кесибвиллиз къил янавай 50 касдиз чна квалериз физ тIуьнар гузва. Центрада "Ветеран" клубни кардик ква. Ана суварин вири мярекатар къиле тухузва. "Ветеран" тIвар алай хор чи къаюмвилек квайбуру лап хушдиз къабулзава. Ада яшлу инсанрик къуват, сагъламвал ва жегилвилдин гьиссер кутазава.

Алай вахтунда чун яшлугурунни инвалиддин сувариз гьазур жезва. Мергьяматлувилин нубатдин кар яз, центрадин къуллугъчийри къил рехи хъанвай, далудихъ умуьрдин девлетлу тежриба галай камаллу агъсакъалар къетIен гьурметдивди къаршиламишна, суварин къайдада безетмишнавай залда гьар са нямет алай столрихъ ацукъарда. Абурун шадвилехъ къадар амуькьдач, я ихтилатринни а къил жедач.

Гьелбетда, социальный работникар текдиз амай яшлу инсанрихъ гьикъван хъсан гелкъвейтIани, абур са куьнихъни муьгътеж тахъайтIани, масадан гьилел гьалтнавай инсанрин вил гьамиша ракарал жеда. Абуроз умуьрда дад гудай са кваллах ава. Амни чпи чIехи авур веледар, хтулар акун я. Абурун мурад вацра садра хъайитIани багърийри чпел къил чIугун я. Ахътин вахтунда яшлугурун азарарни квахъда, бедендиз къуватни къведа, сивел хъверни жеда.

Амма заз инал са ихътин агъвалатни рикIел хкиз кIанзава. Са сеферда зун хуьруз хъфейла, авай са хци ички ишлемишиз, гьатта дидедин пенсияни вичи къачуз варцаралди кваллиз хвен тийизвай хцин дидедин сивей, заз садан хуьнуьхни герек туш, зун хуьдай гьукумат авайди я лугьудай гафарин ван хъанай.

Дугъриданни, яшлу хъана квалера тек амай вичин чIехи несилдин иесивал ийизвай сагърай чи гьукумат.

Къуй чи веледарни мергьяматлу, регьимлу хъурай. Яшлугурун гьурмет авун, абурун гьакъиндай къайгьударвал чIугун гьевечи-чIехи гьар садан буржи я.

Мергьяматлувал РикI ачухда гьил ачухна

Атлуган РАГЪИМХАНОВ

Июндин вацра КИРИЙРИН хуьре гьич яшинда, виш йисарин девирда тахъай хътин бедбахтвилдин, лап хаталу сел къвана. Хуьре виш йисарин яшарив агакъзавай агъсакъалризни ихътин дуьшуьш малум туш. Мумкин я им КИРИЙРИН хуьруьн тарихда сифте дуьшуьш яз хьун.

Яргъалди къвайи марфадин селди хуьруьн вини магъледин агъалийриз лап еке зиянар гана. Са муьгъ, къуд булак, къве автомашин, хуси саларниклер, даяхдин цлар тухвана, экверин линияр чIурна.

Са гьафтеда эквер авачиз хъана. Нетижанда рекъер, эквер чIур хъуниз килигна булахарни къайдадикай хкатна, къуярни менфятсуз хъана. Кесиб халкъ руьгъдай аватна. Ихътин четин вахтунда халкъдиз куьмек ийидай, руьгъ кутадай кас лазим я. Ихътин ксарикай лап еке, ачух рикI авай кас и хуьруьн мискиндин имам Бабахваев Буба Мегьамедович хъана. Ада и чIавалдини халкъдин кваллахриз куьмекдин гьил яргъи авурди я. Вини магъледин лап михъиз чIур хъанвай булак цийи къилелай арадиз хкун а касди вичин хивез къачуна. И ван хъайи хуьруьн агъалийрик руьгъ акатна, чпиз куьмекдай гьил авайди аннамишна.

Са декъикъани энгел тавуна, и касди вичин харжидалди лазим тадаракар чкадал хъана ва тежрибалу устIарар къуна.

УстIарар тир Бабахваев Дидар ва Азизов Тимур чпин фялеяр тир Алимирзоев Асретни Велиев Расим галаз кваллахдив эгечIна.

Са 10-15 ийкъан къене тежрибалу дестеди хъсан еридивди къилиз акъуднавай кваллахдин нетижанда лап хъсан, хуьре авачир хътин булак тукьлуьрна вахкана. КИРИЙРИН хуьре халкъдин бедбахтвиллиз куьмек авур ксар тIимил хъанач: къве булак чуьлда арадиз гьайи фекии Алим-Буба, хуьруьн ким тукьлуьрай хуьруьнви Гьайдаров Насир Алиевич, хуьруьн сураара фирягъ, лап къулай къур авур стхаяр Мегьамедфазил ва Замир Азизовар, булахарл куьрар авур Къафаров Анвар ва стхаяр тир Батмановар, Яргъар магъледа булак авур стхаяр тир Амиргьамзаевар, вич жегьил ятIани, къве булак тукьлуьрай Амиргьамзаев Ширинбег, латар кутур Ражаб ва Муьмин ва 30 000 манат вичин стхадин хцин садакъадай хуьруьн гьевечи мискиндив харж авур Мамедов Аладин, суварик варар кутур Наврузов Насир, сураара авай кваллин шифер цийи хъувур Исаев Жамалдин ва гзаф масабур. Ихътин крар къилиз акъудзавай ксарин тIварар гьамиша хуьруьн ветеранрин Советдин заседанийрал къазва ва авур кваллахар халкъдиз раижзава.

Гила чаз къилди, еке гьурметдивди Буба халудин булахдин, мергьяматлувилин, ватанпересвилдин нетижанда арадиз атанвай и имаратдин тIвар виш йисаралди халкъдин арада еке гьурметдивди амуькьайдал са шакни алачирди лугьуз кIанзава.

Гуьрметлу газет кIелзавайбур! Заз и макъала хъена лугьуз кIанзава хьиз, пул аваз хъайитIани, рикI авачир касдилай (рикI ачух тушир) ихътин крар алакьдач, им виридаз ашкара кар я.

Сагърай ачух рикI авай Буба халу, са чIавузни Бубад булахда яд тIимил тахъурай. Заз КИРИЙРИН хуьруьн ветеранрин ва вири пенсионерин патай Буба халудиз сагърай лугьуз кIанзава.

Ачухна гьил, рикI авайда
Халкъ паталди кваллахна.
Вичиз еке зигьин авай,
Касдилай икI алакьна.

Цмурдал цийи школа ачухна

Хазран КЪАСУМОВ

26-сентябрдиз Цмуррин хуьруьз гзаф кьадар мугьманар, республикадин министерствойринни ведомствойрин руководителарни жавабдар работникар мугьман хьана. Ина 120 аялдиз чка авай кьве мертебадин школадин цийи дарамат ачухунин шад мярекат кьурмишнавай.

Алай аямдин истемешунриз жаваб гузвай, гурьчег ачухна алай школадин вилик квай члехи майдан, хуьруьн куьчег хьсандиз безетмишнава. Анал ШАЙДАЕВРИН хизандихь галаз школа эцигуник пай кутур "Пери" твар алай мергьяматлувилин фондуни баркаллу крар, "Студия рисования", "Культурное наследие и инновации", "Передвижная лаборатория робототехники", "Ковроткачество", "Гончарная мастерская" лишанрик кваз и фондуни кваллахзавай программар квалурзавай баннерар алкурнавай.

Цийи школа ачухунин мярекатдал сифте гаф райондин кьил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВ рахана.

- Гьурметлу цмурвиар, атанвай мугьманар! - лагьана Н.Абдулмуталибова. - Кье чна Шайдаеврин хизанди мергьяматлувилин "Пери", "Село" фондариьхь, "Сумма" группадихь галаз санал эцигнавай цийи школа ачухзава. Им район патал еке вакьиа я, гьик лагьайтла райондин гзаф школар фадлай эцигнавай куьгне дараматра ава. Кье аз инал мад сеферда Шайдаеврин хизандиз аферин, чухсагьул лугьуз кланзава. Хайи хуьруьхь, райондихь рик кузвай и хизанди хуьре клелунинни спортдин центр, Гьалибвилин музей эцигна, хуьруьз газ гьана, куьчегйра кьир цана, баркаллу маса кваллахарни ийизва. Гила Шайдаеврин хизанди кьве мертебадин гурьчег и школа эцигуник лайихлу пай кутуна. Цийи школа кьетленди я. Адахь производственный хьсан база, са шумуд цех, футболдин майдан жеда. Гележегда школа интернатдиз элкьведа. Школадин ихьтин дарамат эцигуник кьуьн кутур гьар садаз аферин!

Нариман Абдулмуталибова гаф генерал-майор Гьажикьурбан ШАЙДАЕВАЗ гана.

- Кье чна Цмурдал образованидин, илимдин мескен тир школа ачухзава, - лагьана Гь.Шайдаева. - Зун и хуьре хунал, члехи хьунал, са тлимил вахтунда хьайитлани хайи хуьруьн школадин директорвал авунал кьадар авачир кьван шад я, гьик лагьайтла хуьруьн школада лезги литературдин классикар тир Алибег Фатахова, Зияудин Эфендиева, Социализмдин Зегьметдин Игит Гьажимуррад Темирханова, Сталинан премиядин лауреат Мегьамед Гьажиева ва халкьдиз, уьлкве-

диз вафалу гзаф маса рухвайрини рушари клелайди я. Абура чна дамахзава. Кье чна школадин дарамат ишлемишиз вахузва. И кардик еке пай кутур стхяр тир Мегьамедовриз за рикин сидкьидай чухсагьул лугьузва. Абурухь, 20 миллиард манат пул харжна, Цмуррин дере курортдин зонадиз элкьурдай фикир ава. За зи хтул Маратални гьахьлудаказ дамахзава. Ада гьиле кьунвай проект зурбади ва важиблуди я. Школа эцигуник "Рычал-су" ОАО-ди, халкьдин кьегьал хва Имам Яралиевани еке пай кутуна. Кьасум-хуьрелай Цмурдал кьван 8 километр рекье кьир цийи республикадин "Автодор" карханадин регьбер Загьидин Хочбаровазни за чухсагьул лугьузва. Зун клелвай инанмиш я хьи, кье ачухзавай школадай кьегьал рухварни баркаллу рушар мадни гзаф акьатда, - умудар кутуна ада.

Райондин администрациядин патай Нариман Абдулмуталибова генерал-майор Гьажикьурбан Шайдаеваз гурьчег халича пишкешна.

Цийи школа ачухунин мярекатдал Кьиблепатан территориальный округда РД-дин Кьилин патай тамам ихтиярар ганвай векил Али Хазбулатова Дагьустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипован тебрик агакарна.

- Халкьди Шайдаевар хьтин кьегьал рухвайрал дамахзава, - лагьана Али ХАЗБУЛАТОВА. - Ихьтин рухвар авай халкьдихь гележегни ава.

Марат Шайдаева школа эцигуник еке пай кутур "Пери", "Село" фондариьхь, "Сумма" группадикай, абуру тухузвай мергьяматлувилин кваллахрикай, проектрикай гегьеншдиз суьгьбетна, школа эцигиз куьмекай са-садан твар кьаз, сагьрай лагьана.

- Зи фикирдик хуьр, район патал хьийидай кваллахар мадни кума, - лагьана М.Шайдаева. - И кваллахара заз ими Гьажикьурбан Гьажибалаевича, зи дуст Зияудин Мегьамедова еке куьмекар гузва. Мисал яз, кьведай йисуз чна хуьре 40 гектарда емишрин багьлар кутада. Адалай хьайи кьазанжийриьхь школадин месэлаяр гьялда. Школадихь цехарни жеда. Заз лугьуз кланзава хьи, "Пери" - им инвестиционный проект туш, мергьяматлувилин фонд я. Чи кьилин эвер гунни ихьтинди я: чаз хандакра кьванер эцигун ваь, объектар ишлемишиз вахкун хуш я.

Тебрикдин келимаяр лугьунихь галаз санал, "Пери" фондуни исполнителный директор Полина Филиповади школадиз фондуни патай кьве автомобиль ганвайдакьайни лагьана.

Шадвилин мярекатдал тебрикар "Дагавтодор" карханадин руководитель Загьидин ХОЧБАРОВА, Дагьустандин хуьруьн майишатдин академиядин ректор Зайдин ЖАМБУЛАТОВА, РД-дин образованидин ва илимдин министрдин заместитель Назир МЕГЬАМЕДОВА, РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Гьамидулагь МЕГЬАМЕДОВА, филологиядин илимрин доктор Гуьлнора ШАЙДАЕВАДИ, Цмуррин хуьруьн кьил Раида АЛИБЕГОВАДИ, хуьруьн имам Кьази ЯГЬИБЕГОВА, школадин ученица Хадижа ЯГЬИБЕГОВАДИ авуна.

Раида Алибеговади Марат ШАЙДАЕВАЗ ва Зияудин МЕГЬАМЕДОВАВ "Цмуррин хуьруьн гьурметлу агьали" лагьай дипломар вахкана.

Рахунрилай гьуьгьуниз Марат Шайдаева ва школадин директор Нариман ЯГЬИБЕГОВА яру лент атана, райондин гьакимар ва багьа мугьманар цийи школада кьекьвена.

Мярекат члехи концерт гуналди акьалтла.

5-октябрь Муаллимрин югь я Пешедиз вафалуди

Нариман КЪАРИБОВ

Вун я чаз чирайди дуьз клелиз, кхьиз, Вун я риклерин нур, муаллим!

Гьар сеферда радиодай ва я телевизордай (вликрай мукьвал-мукьвал лугьудай) и гуьзел манидин ван япарихь галукьайла, зи рикел цийи Кьурушрин мектебда тарсар гайи, чун илимдин ва уьмуьрдин шегьре рекьел акьудай муаллимар хкведа: Адиба Нурудиновна, Якуб Талибович, Гьесен Агьмедсултанович, Кьасум Уружевич, Адил Кьадирович ва масабур. Зун уьмуьрлух абуруз буржлу я. Абуру клелиз-кхьиз чирначиртла, дуьзгьун тербия ганачиртла, закай кье жуван элдиз, хайи Ватандиз вафалу кас, шаир ва журналист жедайни мергер?

Гьурметдиз лайихлу, чпи хьянавай четин, амма виридаз герек тир, виридаз дестек тир пешедиз вафалу, чпин уьмуьр акьалтзавай несилдиз чирвилерни тербия гуниз бахшнавай муаллимар кьадин Дербентдани гзаф ава. Кьенин зи суьгьбет абурукай садакай - шегьердин пуд лагьай нумрадин юкьван мектебдин физикадин муаллим ва гьа са вахтунда гьа и мектебдин завучни (директордин заместитель) тир Рамазан Эседулагович КЪАДИМОВАКАЙ я.

Вичин ери-бине Сулейман-Стальский райондин Мехкергьай (а хуьруьн жемят асул гьисабдай яз Цийи Макьарал куь хьанва) тир Рамазана 1975-йисуз Цийи Макьарин юкьван мектеб ва 1980-йисузни Дагьустандин госуниверситетдин физикадин факультет акьалтларна. Образованидин министерстводи жегьил муаллим Ленинский райондин Гурбуки хуьруьн мектебдиз физикадин муаллим яз рекье туна. Ина ада пуд йисуз хуьруьн жемятдин аялриз тарсар гана ва гьурметни кьазанмишна.

Гурбуки хуьруьн мектебдин руководстводи ахьайзавачиртлани, Рамазан хайи ерийрин, чилин нефесди вичел чуьгуна-анжах ам хайи хуьруьз ваь, кьадин Дербентдиз хтана. Ина квал-югь кутуна ва шегьердин В.И. Ленинан тварунихь галай 3-нумрадин юкьван мектебда кваллахиз башламишна. Сифте Рамазан Эседулаговичакай и мектебдин оенрук ва физикадин муаллим хьана. 2002-йисалай ада клелунинни тербиядин рекьай мектебдин директордин заместителвиле кваллахзава. Гьа са вахтунда физикадин тарсарни гузва.

Рамазан муаллимдин пешекарвиле устадвилекай, жавабдарвилекай за мектебдин директордин, муаллимрин, ада тарс гузвай аялрин диде-буьбайрин фикир чирна.

- За Рамазан Эседулаговичан тарсар гзаф ахтармишайди я, - лугьузва Дербент шегьердин образованидин управленидин начальникдин заместитель Виталий Зотова. - Ада тарс акл тухузва хьи, адал аялрин фикир акл желбзава хьи, тарсунин вахт куьтягь хьана клан жедач! Тарс туш - халис мани, симфония я! Аферин ва баркалла касдиз!

Гьурметлу муаллимдин са тарсуниз яб гайи зунни гьа и фикирдал атана. Тежрибалу муаллим Р.Кьадимова галатун тийижиз физикадин илимдин алемда жезвай цийивилер жагьурзава ва абур тарсара ишлемишзава. Предмет чирунин барадай адахь гьар са ученикдихь галаз кьил-

дин алакьа ава. Рамазан муаллимди тарс гузвай аялри саки гьар йисуз шегьерда ва республикада физикадай кьиле физвай олимпиадайра кьвен-кьвечи чкаяр кьазва. И барадай мектебдин физикадин кабинетдин цларал куьрсарнавай гзаф кьадар дипломри, грамотайри ва чухсагьулдин чарари шагьидвалзава.

- Пуд лагьай нумрадин юкьван мектебдиз, - кьейдзава Виталий Зотова, - физикадин предметдин рекьай тежрибадин мектеб (макан) лагьайтлани жеда. Гьик хьи, муаллим Р.Кьадимован гзаф йисарин кваллахдин тежрибадикай махсус бюллетенар акьуднава, и мектебдин бинедал гьар йисуз вири шегьердин физикадин муаллимрин семинарар (завучринни), ачух тарсар тешикьлава.

Кьейдна кланда хьи, аялриз тарсар гуз, мектебдин завучдин везифарни тамамарун регьят кваллах туш. Амма Рамазан Эседулаговичан кьве кваллахни тарифдиз лайихлу я. Мектебда виниз тир чирвилер, мягькем низамлувал ава. Муаллимрин кваллах гьаамиша Р.Кьадимован гуьзчивилик хьунин нетижада аялри тарсар ахьаюнин, мектебда ва анлай кьецепатани ахлакьсуз крариз, плагьрус чуьгуниз, куьчбанвал авуниз рекь гузвач. Мектебдин аялри Баркаллувилин обелиск, "Азадвал" майдандал алай В.И. Ленинан памятник кьаюмвилеиз кьачунва, абурухь гелкьезва, дяведин ветеранрин квалериз физ, чпелай алакьдай куьмекар гузва...

Дербент шегьердин образованидин управленидин кьвалав гвай физикадинни-математикадин муаллимрин методкабинетдин член Рамазан Эседулагович Кьадимов фадлай инихь вини дережадин категориядин муаллим я. Методкабинетдин заседанийрал мукьвал-мукьвал маса муаллимар, иллаки жегьилар патал, физикадин предметдай тарсар тухунин кьетленвилерикай рахазвай, вичин тежрибадай меслятар квалурзавай адаз лайихлувилелди муаллим-новатор, карда цийивилер твазвайди, лугьузва. Амма 1980-йисалай инихь намуслувилелди, аялриз - халкьди лугьудайвал, вичин рикл гуналди образованидин никле зегьмет чуьгузвай Рамазан Кьадимоваз кьени "Дагьустандин лайихлу муаллим" лагьай твар ганвач. Белки и кар адан вичин дугьривилелайни, жезвини дамах гьачирвилелайни аслу ятла?.. И барадай за гайи суалдиз Рамазан Эседулаговича сивел мили хьвер алаз жаваб гана: "Захь лап лайихлу, вини дережадин твар ава, Нариман муаллим, ам аялрин, кваллахдин юлдашрин, ярар-дустарин патай заз авай гьурмет, зун кланвал я".

Ширбет Рзакулиеван концерт Устад кларнетчи ватанда

Дагъви ШЕРИФ

Махачкъалада Пушкинан кучеда авай клубдиз кларнетдин везинлу ванцел агъалияр къватл жезвай. На лугъуди, абур авазрин и ширин, гъа са вахтунда чандиз хар

дериндай чирунихъ къанихъ жегъил Дагъустандин культурадин министерстводин теклифдалди Бакуда Уь.Гъажибегован тварунихъ галай консерваториядик экечина. Инага ада тариф алаз, музыкадин устатрин макан тир Бакудиз вичикай хабар гуналди акъалтларна.

акъуддай ванци суьгъурда тваз-вай. Дагъустандин ва Азербайжандин машгур композиторрин, лезги халкъдин манирал рикл алайбуру, цийиз туклуьр хъувунвай Рыбникрин клубдин къвед лагъай мертебадиз хкаж жез, залда чкаяр къазвай. Абур гъар сад Дагъустан ва Азербайжан республикайрин лайихлу артист, международный дережадин са жерге грамотайринни дипломрин лауреат Ширбет Рзакулиева къужахламишиз, кларнетдив гъар жуьре ванер акъудиз таз, къаршиламишзавай. Концерт башламишдалди гъеле къве сят амаз аниз феи чун Дагъустанда ва Азербайжанда кларнет ягъунин члехи устатдихъ галаз таниш хъана. Репетиция къиле физвай и вахтундани залда самбар ксар авай.

Ширбет Рзакулиев 1951-йисуз Худата ахцегъвидин хизанда дидедиз хъана. Гъеле аял члавай мани-макъамдал рикл алай Ширбета вичи-вичиз музалатрал къугъваз чирна. 1976-йисуз Махачкъаладин Готфрид Гъасанован тварунихъ галай музучилище кларнетдин класда хъсан къиметар ва виниз тир чирвилер аваз акъалтларна. Ширбет Рзакулиева вичин сад лагъай муаллим, гъа музучилищеда къелдай члавуз тарсар гайи, духовой музалатар ягъунин сирер чирай РФ-дин ва РД-дин лайихлу муаллим Лавр Мамедович Алиев яз гъисабзава.

Музыкадин искусство, къилди кларнет ягъунин сирер мадни

Ширбета вичин пешедай зегметдин рехъ 40 йис идалай вилик Дагъустандин радиокомитетдин халкъдин музалатрин оркестрдин солист яз башламишна. Вири вахтара ада гъар жуьре маса ансамблрихъ галазни къвалахзавай, тежриба хкажзавай. Бакудин консерваториядин студент тир вахтундилай Ширбет Рзакулиева дуьньядиз машгур манидар Зайнаб Ханларовадин халкъдин музалатрин оркестра солист яз къвалахна. И оркестрдик кваз Ширбета вичин бажрагъдикай Кавказдиз, вири дуьнядиз хабар гана, тлебиатдин патай пай ганвай устад музыкантрин жер-

геда лайихлу чка къуна. И йисара адаз дуьняда машгур З.Ханларова, Р.Бейбутов, Ш.Аликберов, Н.Гъашумова хътин нурлу гъетрихъ, вини дережадин устат артистрихъ галаз къвалахдай мумкинвал хъана. Ширбет Рзакулиева вичин алакьунар гъар жуьре конкурса Азербайжандин Мугъамдин гостеатрдихъ галаз кларнет ягъуналдини къалулна.

1983-йисуз Молдавияда къиле феи члехи фестиваль-конкурсади ватангъили гъамгадин кларнетдиз-къетлен пишкешдиз лайихлу хъана. Азербайжанда къвалахзавай вахтунда гъар жуьре мярекатрал Ширбет Рзакулиева дуьнядин культурадин ва искусстводин машгур гъетер вичин устатвилелди гъейранарнава, абурун арадай яз французрин актёр Пьер Ришаран твар къаз жеза.

Махачкъалада Ширбет Рзакулиева гайи концерт адан яратмишунрин 40 ва вичин 65 йисан юбилейриз талукъарнавайди тир. Концертдин программа башламишдалди сегнеда Дагъустан Республикадин халкъдин музалатрин госансамблдин векилри чкаяр къуна. Абуру машгур композиторрин эсерар тамарна ва сегнедиз РД-дин культурадин министрдин заместитель Мурад Гъажиев экъечина. Ада министр Зарема Бутаевадин патай тебрикдин чар къелна, Азербайжанда Дагъустан Республикадин йикъаркъиле феи члавуз члехи зегметар члугур, къунши къве республикадин дуствилин алакьаяр гъамиша мягкемарзавай, сергъатризни килиг тавуна, къвалахдин юлдаширхъ галаз датлана сих алакьаяр хуьзвай Ширбет Рзакулиеваз сагърай лагъана.

Министерстводин векилди къейд авурвал, Ширбет Рзакулиеваз Дагъустан Республикадин халкъдин артиствиле твар гун патал алай вахтунда документар Дагъустандин Гъукуматда ава.

Нубатдин гаф РФ-дин искусстводин лайихлу деятель Мегъамед Гъуьсейнов рахана. Ада Бакуда машгур артист хъун - им еке къвалах тирди къейдна.

- Чаз виридаз чизва, Кавказда музыкадин къанунар Азербайжанди эцигзава, ана гъахтин зурба устатарни ава. Ширбета абурун арада вичизни лайихлу чка авунва, им са кълусни регъят кар туш, - лагъана композиторди.

Сегъне ва тамашачияр тлеби пай ганвай устад кларнетчидин ихтиярда гъатна. Зал, яд илчайди хъиз, кис хъана. Хрусталдин кларнетдай инсанрин руьгъ къарсурдай ванер акъатна. И ниянихъ артистди гагъ са, гагъ маса кларнет гъаз лап еке устатвилелди Дагъустандин, Азербайжандин композиторрин, лезги халкъдин манияр тамарна. Гъар са нумрадилай къулухъ Ширбет ярар-дустари къужахламишзавай, адак руьгъ кутазвай, сагърай лугъузвай. Музыкант лагъайтла, мадни ашкъида гъатна, еке гъевседвиди вичин тамашачияр гъейранариз алахъзавай.

Савадлувилихъ ялзавай центр

Дагъви ШЕРИФ

Дагъустан Республикада урус члаланни культурадин центр арадал гъана са акъван вахт алатнавачтлани, гъевчи коллективди ийизвай къвалахар анжах чешне къачуниз лайихлур ва жегъил несил патал хийирлур я.

Алай вахтунда чун урус халкъдихъ галаз сих алакьа аваз са уьлкведа яшамиш жезва. Гъар са россиявиди урус члал вини дережада аваз чирун, маса халкъарин, гъа жигъетдай яз урус халкъдин тарихдиз, эдебиятдиз, медениятдиз, ацукъун-къарагъуниз гъуьрмет авун лазим я. Санлай къачурла ихътин везифаяр хиве аваз, яни урус халкъдин меденият ва урус члал Дагъустан Республикада вилик тухун патал гъа центрани кардик кутунай. Вичин везифайрив эгечина са акъван гъаф вахт хъанвачтлани, урус члалан ва культурадин центрадин къвалахрикай уьзгъаказ лугъуз жезва.

Ик, сифте нубатда, къейд ийин, республикада центрадин пешекарри фикир тагай, иштирак тавур, тайин серенжемар тешкил тавур сувар, пешекарвиле югъ, члехи вакъиа авач. Им, центрадин коллективди дуствилелди, гъуьрмет-хатур аваз яшамиш хъунин жуьредин чешне къалурун я.

Сентябрдин вацра урус члалан ва культурадин центради Чирвилерин йикъаз, терроризмдиз акси женгина рейсавилин йикъаз, Къизляр шегъерда республикадин казакрин центр ачухуниз, Виридуьньядин савадлувилин йикъаз, Къурбанд сувариз, Дагъустандин халкъарин Садвиле йикъаз талукъ мярекатар, серенжемар тешкилна. Центрадин векилар вузра, школайра, идарайра жегъилрихъ галаз гуьруьшмишни жезва. Гъар са мярекатди, гуьруьшди чи халкъар саналди, гъуьрметлудаказ, савадлудаказ яшамиш хъун лазим тирди субуззава.

И мукъвара центрадин директор Лариса Кукановади Дагъусуниверситетдин кураторрин советдин заседанида иштиракна. Ада къватл хъанвайбуруз центрадин къвалахдикай куьрелди суьгъбетна ва РЦРЯИК презентация авуна.

Мярекатдилай гуьгъуьниз Лариса Кукановади центрадин къвалахдиз Дагъусуниверситетди гузвай куьмек къейдна ва са жерге муаллимиз и кардай сагърай лагъана.

- Дагъустандин госуларстводин университетдин регъберри чи центрадиз алакьдай куьмекар гузва. И кардай за ректор Муртазали Рабадановаз, тербиядин къвалахдин жигъетдай проректор Мадина Мегъамедовадиз сагърай лугъузава. Чи гъар са меслятдиз яб гана, гъуьрметлувилелди санал къвалахдай ашкъи авайди филологиядин факультетдин декан Шабан Мазанаева, урус члалан кафедрин заведующий Жалил Самедова, математикадин факультетдин кураторрин советдин председател Т.Залевскаяди къалурзава, - лагъана Л. Кукановади. Ада гъакни ДГУ-дин тарихдин факультетдин деканатдиз, студентриз, магистрриз, муаллимиз сагърай лагъана. Абурун куьмекалди са жерге мярекатар къиле тухванвайди къейдна. Вичин рахунар ада савадлу ва ислягъ Дагъустан вилик тухун патал центрадиз куьмекар гудай факультетар мадни жедайдак умудар кутуналди акъалтларна.

ГАЗЕТ КИЕЛЗАВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Лга ЭНВЕР,
Ахцегь райондин Ахцегьрин хуьр

Ник кутада тахсир?

Сад-садалай жезмач рази,
Гьахь атлудай амач къази,
Динж хьайила вичин ери,
Амайбуруз лугьуз "ери!".

Са камунин виневайда,
Епинин кьил гилевайда
Вични хандай гьисабзава,
Инсан мал хьиз къасабзава.

Акъулдини гузмач тахсир,
Ник кутада де лагь тахсир?
Рахан тийиз хьайила кис,
Амайдалайни жезва пис.

Амайдалайни жезва пис,
И кар чна авунва гьисс.
Девирар хуп! дегиш жезва,
Несил чурук! вердиш жезва.

Сулейман чи къеле я

Низ такан я чи илгьамдин хцивал,
Ислягь кваллин, гьалал фуан
верцивал?
Тваз жеч вавай чи еришда
къецивал,
Чир хьухь, даим Сулейман чи
къеле я.

Вуж я, хаин, чинеба къаз
алахьдай,
Рагьвалар тваз жавагьиррин
булахда?!
Шаир патал миллионрин къужахда
Иви ргаз авайбур мерд риклер я.

Чинеба на рехь гуналди цаяриз,
Хасарат жеч чи шаирдин царариз,
Буйругьда за цай тухьурдай
вацариз
Хаин, намерд ви уьмуьр ваз
желе я.

Гьуьсейн РАМАЗАН,
Кьурагь райондин Ашар хуьр

Яр атана...

Хьуьтлуьн къвала эцна къуьл,
Уяхарна дагьларни чуьл,
Лежбер - цана цаз мухн къуьл,
Яр атана саламар гваз,
Цийи, ширин макьмар гваз.

Йикъан тумни хьана ярги,
Такъай чилер акваз гьуьргьуь,
Мекьеризни хьана регьуь,
Яр атана саламар гваз,
Къир цай рекъай далдамар гваз.

Багда тарцин тлурар дакьваз,
Ачух мезре гегьенш акваз,
Муьшкур, Кьуба, Куьре рахаз,
Яр атана саламар гваз,
Къацу, цару пайдахар гваз.

Гатфар къведа - къада гардан,
Темен гуда пелез адан,
Квахьрай а къуьд, тир ам зиндан,
Яр атана саламар гваз,
Шадвал пайдай амалар кваз.

Билбилни багь, гуьгьуьлни дагь,
Вуч ранглу я кьилеллаз агь?!
Чемьай хьиз физ куьтендин магь,
Яр атана саламар гваз,
Хвешни чим гуз къе вази заз.

Гатфарикай лугьун мани

Хьуьтлуьн яш, рехь хьана куьруь,
Камни, сесни акваз куьруь.
Гуьзел рушар гьар сад - Гьуьруь:
Гатфарикай лугьун мани,
Къул чуьгу, дуст, инал нани.

Лейсанрин экв, хважамжамар,
Серес нехиш хьиз мержанар,
Ашкьини руьгь - чана-чанар,

Гатфарикай мани лугьун,
Гьар гьалтайдаз муштулух гун.

Яцархьанар, куткьлут, кукупл,
Папишни лиф секин я хуп!
Ислягьвал хуьз, тийиз са луп!
Гатфарикай мани лугьун,
Зарара тваз гьар са рахун.

Пуд вацракай хьурай вад варз,
Мезрени там аквада чаз.
Фараш жеда талада къаз.
Гатфарикай мани лугьун,
Гьар зилинихь галазва чуьн.

Давуд ШЕРИФАЛИЕВ,
Мегьарамдхуьруьн райондин
Цийи хуьр

Бейтер

(Халкъдин манийрин жуьреда)
Чун и пата, куьн а пата,
Пуд таможня арадава.
Ягьияр чун чара авур,
Бул лянетрин къарадава.

Шарвилдин тур гьилевай,
Фенай шумуд къегьалар чи.
Фендигарри зур гьилевай,
Акляжарна къе гьалар чи.

Шагдагь шагь я лезги чилин,
Вичин халкъ хьиз такабур я.
Хиялравай къизгьин риклин,
Ам чи намус, чи абур я.

Шагдагьдал къе чулав цифер,
Чулав цифер кватл жезва хь.
Гьахьсузвилер аквадай къван,
Зи риклин гьал къатл жезва хь.

Йикъалай-къуз къакъатзава,
Сад-садавай Кьуба, Куьре.
Чак серинвал акатзава,
Гьич акур туш ихьтин жуьре.

Забитан къул къайи тахьуй,
Шарвилер хьурай чаз мад.
Патандакай "даи" тахьуй,
Седакъетан рикл хьурай шад.

Я руш, вун гьинай я?

Вилер чулав хат хьтин,
Агакьнавай гад хьтин,
Таза некид дад хьтин,
Я руш, вун гьинай я?

Сивел алаз мили хьвер,
Рахада лап хуш тегьер,
Яргьал алач ви мехьер,
Я руш, вун гьинай я?

Диде-буба шад хьурай,
Кьилел гатфар, гад хьурай,
Вун кланибур къад ятла,
Ваз кланиди сад хьурай!

Эйзудин САЙДУМОВ,
Сулейман-Стальский район-
дин ДаркГуш-Къазмаяр

Ярдиз минет

Такабурдиз яр акьвазна булахдал,
Багьа либас алазва буй-булахдал,
Ашукь я гьар са кас
дамах-чахмахдал,
Хаму жейран, зун са шем хьиз
кумир ман.

Дигмиш хьанва, гаф авач ви
бегьердиз,
Ухшар ава дерин гуьлуьн
гевгьердиз,
Гайи жем яд, элкьуьрмир ман
зегьердиз,
Кай муьгьуьббат мад тлурфанда
твамир ман.

Ярдин кьуба сив куркур хьиз
рахазва,
Зардин камар, цам, туплалар
галазва,
Шагьвардални ярги кифер
къугьвазва,
Ви есир я, риклин паргья
къатмир ман.

Рикле гьатна хьел хьиз, билбил,
ви нагьма,
Аман тават эцигмир, зи чандал
тагьма,
Дар я нефес, азар яни им бугьма,
Жегьеннедин азаб, тавар
гумир ман.

Ярдин чиниз акьатнава
къетлен нур,
Башламишин, гуьзел мелек,
мехьер гур,
Эхи жезвач, мукьва жезва
чулав сур,
Шехьзава рикл, гьейри касдиз
фимир ман.

Сейфудин ШАГЬПАЗОВ,
Кьурагь райондин Гелхенрин
хуьр

Сонет

Сарфун сувай клунчл гьанай за
цуькверин,
"Зи азиздаз" твар эцигна вун
патал.
Цуьквер клунчли са пайни гваз
дердерин,
Атанай зун ви патавди, гун патал.

Эвернай за ваз варцелай твар
къуна,
Хьфенай вун са уьтери килигна.
Я инсафсуз, вуна заз вуч кар
къуна?!

Риклин гьиссер ругна дегьре
илигна.
Зун акуна мур кьвахьнай ви
чиникай,
Курпашман яз зун варцелай
элкъвенай.
Хабар хьай хьиз ви инсафсуз
рикликвай,
Цуьквер клунчли зи гьилемаз
шуйткъвенай.

Гьа цуьквер хьиз шуйткъвена
чи муьгьуьббат,
Лагь, идалай женни члехи
мусибат?!

Кланда заз зул

Кланда заз зул йисан вири
вахтаркай,
Савух жедай заз зи багьни,
квални, къул.
Хьаначиртла зи уьмуьрда
вунни зул,

За лугьудай: магьрум хьана
бахтаркай.
Кланда заз зул - тебиатдин гам
кланда,
Къе атана акьвазнавай парудал.
Къацу перем дегишнавай
царудал,
Ви келегья алайвилляй,
гьам кланда.

Кланда заз гьакл вичин гьунар
къалузвай,
Зулун гарни, хесетар квай
эркекдин.
Акьвазнавай тараризни
керчекдиз:
"Тан къецилдай вахт атанва"
лугьузвай.
Кланда къайи марфни, кьирме
стлалар,
Куьмек авур чи къуьн къуьнуьхь
галкьуриз.

Мажбурай вун хьвехь
зи хьуьхьвел алкьуриз.
Шегьре авур муьгьуьббатдиз
хьутлалар.
Чи уьмуьрда гел тур, къацл тур
мишер хьиз
Зулун йифни, вакай зи яр хьайи
вахт.
Вун ичин тар, зун женжел гар хьайи
вахт -
Ви парталар са-сад вегьей пешер
хьиз.

Тажидин ЖЕНЕТОВ,
Мегьарамдхуьруьн райондин
Целегьуьрнин хуьр

Зерреяр

Тебиатдин къужахда чун
Жезва, дуст, члехи.
Адаз чна зиянар гун
Кьабулдач рикли.

Заз рикливай, тебиат, вун
Авач чарад хьиз.
Гьамиша я багьрияр чун,
Билбилни гад хьиз.

Вуна дадлу няметар заз
Багьишзава ви.
Манийралди уьмуьрдин саз
Алхшизава зи.

Ви гьайбатар, дамахар я -
Тамарни дагьлар.
Михь, къайи булахар я
Яд авай кламар.

Дагьлар хьанва клалприкай
Гьвечи ва еке.
Вацлар хьанва стлалприкай
Гьатна са рекье.

Дадмишдайвал няметрин дад
Дуствилини члехи.
Чилин шардал жен вири сад
Риклер яз михь.

Са накьвадин, икъван чаз хуш,
Амлеяр чун.
Сад тахьайтла, къуватсуз, буш
Зерреяр я чун.

Абдул АШУРАГЬАЕВ,
Хив райондин Цийи Фригь-
рин хуьр

Ухшар ятла?

Сиве-сивди ацанва там
Гьайванрив,
Гуя ана тарар авай
Там авач.
Гьайбатар гва чакьалривни
Асланрив,
Куьз ятлани ана тек са
Лам авач.

Дамахар гва асландив,
Куьз лагьайтла
Хан я ам и экия хьанвай
Уьруьшрин.
Гьахь-гьисабар вири адан
Гьилева
Тама физвай къияматдин
Дуьшуьшрин.

Гьайбатар гва чакьалдив,
Куьз лагьайтла
Дасмалчивал адан ава
Цуькведа,
Фитнечивал къунвай хци
Яракь я.
Чуьнгуьр хьтин куькве авай
Уьлкведа.

Жанавурдив фурсар гва,
Куьз лагьайтла
Адахь ава хсусият -
Азгьунвал.
Ам гьуьлерин ахцун тийир
Такьат я.
Тебиатдин нефсетл къилих -
Къузгьунвал.

Малкамутар ава ана
Кватл хьийиз
Идан-адан сивяй кьвахьай
Клусарни.
Алтлуш хьана, тиветл янавай
Лешериз,
Ван ацалтна ягьиз члехи
Класарни.

Къажгьан хьтин ргазва там
Гьайванрив,
Амма ана зегьметкеш тир
Лам авач,

Куьз лагьайтла абур ава
Дагьлара.
Дагьлара мал-къара ава,
Там авач.

Яраб тамуз ухшар ятла
Уьмуьр чи?
Авачиз туш чахьни санклар
Кьилихар.
Гьакл хьайила, дуьз жезватла
Кьалурун
Чуьлдин вагьши гьайванрик квай
Синихар?

Вадим ЖАМАЛДИНОВ,
Герейханован хуьр

Зунни са гьед

Гагь хкахьиз, гагь куькьуьниз
Акуна са гьед.
Явашдиз ам зав агатна,
Дуст хьана чун къвед.

Дердерикай, гьамарикай
Ийиз суьгьбетар.
Чилерикай, цаварикай
Заз хьана дустар.

Гьетре вичин нур багьишна,
Кьалуьрна заз экв.
Риклин гафар заз алхшшна,
Гана заз куьмек.

Алахьнава зун дуьньяда
Жагьуриз клус гьахь.
Зи хийирдин гьар кьвалахда
Агал жезва рехь.

Акъалт хьана чулав цифер,
Ахунач заз гьед.
Зи уьмуьрдин чулав йифер
Хьана къе эвлед.

Ражаб ИСМАИЛОВ,
Сулейман-Стальский район-
дин Кьулан Стлалар

Себеб вуч я?

Маса халкъар на садрани
чалхуннач,
Квалер, малар садавайни
къакьуднач,
Гьич са халкъни физвай рекъай
акьуднач,
Бес вучиз вун таклан я лагь,
Россия?

Вун акурла вилерай цай чклизва,
Халис кицлер хьиз вахь галаз
кклизва,
Сифте вегьез, ахпа - къулуьхь
хьфизва,
Бес вучиз вун таклан я лагь,
Россия?

Ви заха гьил вирибуьрув агакьна,
Валай халис архани жез алакьна,
Гишинбурун каш кьерийиз алахьна,
Бес вучиз вун таклан я лагь,
Россия?

Чарадан цав, чарадан чил къаз
фенач,
Я къастунай чарадан верч, къаз
къенач,
Масад тергна, гьич садрани жув
хвенач,
Бес вучиз вун таклан я лагь,
Россия?

Къуватдалди маса халкъар
муьтлуьгьнач,
Мез ширин яз, гьич садазни
экьуьгьнач,
Четин члавуз кьил агьузна
элуьхьнач,
Бес вучиз вун таклан я лагь,
Россия?

Алудна риклелай тарихдин тарсар,
Душмандиз кланзава вун ийиз
куквар,
Ви мурад ятлани хьун вири дустар,
Бес вучиз вун таклан я лагь,
Россия?

“Анжи” - “Зенит”

ФУТБОЛ

“Анжи”, цийи тарих кхьиз башламышайла, Это’О, Диарра хьтин дуньядиз машгур маса футболистрин кумекни галаз “Зенитдал” анжах са сеферда гьалиб хьана, амни Кубокда.

“Анжи” багъри чилел “Зенитдал” гьалиб тахьана 14 йисалай гзаф я. Махачкъаладин командадивай Питердин «Зенитдал» гьалибвал и сефердани къазанмишиз хьанач, амма агалкъун ава. Россиядин чемпионатдин 8-турдин сергьатра аваз Каспийскда, “Анжи-Аренадал”, “Анжидинни” “Зенитдин” бягьс 2:2 гьисабдалди акалтна. Сифте къад декьикада “Анжи” лап зайиф къугъваз-вайтани, гуьгьунай ада “Зенитдиз” лап вижеваз гуж гуз башламышна.

“Анжи” (Махачкала) - “Зенит” (Санкт-Петербург) - 2:2

Голар: Дзюба, 6 (0:1); Дзюба, 18 (0:2); Бериша, 28 (1:2, пен); Боли, 64 (2:2). **Тагъкимарунар:** Гасанов, 39; Боли, 61; Ямбере, 74; Бериша, 87; Гарсия, 72; Жирков, 90+2.

“Анжидин” активда 12 очко ава ва ам турнирдин таблицада 7-чкадал ала. Павел Врбади вердишарзавай команда гила чарадан чилел Самардин “Крылья Советов” клубдихь галаз къугъвада.

ФУТБОЛДАЙ РОССИЯДИН ЧЕМПИОНАТ

№	Командаяр	И	В	Н	П	ЗМ	ПМ	РМ	О
1	Спартак Москва	8	6	1	1	14	3	11	19
2	ЦСКА Москва	8	5	3	0	10	3	7	18
3	Зенит	8	4	4	0	18	6	12	16
4	Амкар	8	4	3	1	7	4	3	15
5	Ростов	8	4	1	3	11	8	3	13
6	Краснодар	8	3	3	2	12	7	5	12
7	Анжи	8	3	3	2	6	7	-1	12
8	Терек	8	3	2	3	8	13	-5	11
9	Уфа	8	3	2	3	4	6	-2	11
10	Рубин	8	2	3	3	9	11	-2	9
11	Урал	8	2	2	4	5	7	-2	8
12	Томь	8	2	1	5	5	12	-7	7
13	Локомотив Москва	8	1	4	3	5	7	-2	7
14	Арсенал Тула	8	1	3	4	2	12	-10	6
15	Оренбург	8	0	4	4	2	7	-5	4
16	Крылья Советов	8	0	3	5	3	8	-5	3

Ветеранрин агалкъун

ВОЛЕЙБОЛ

Дагъустандин хьагъай команда Анапа шегерда волейболдай ветеранрин арада кьиле феи Вирироссиядин акъажунра къвед лагъай чка къуна. Чпин алакьунар гье-

ле алатай асирда къалура спортсменри, ингье, республикадин хьагъай командадик кваз болельщикар генани гьейранарзава.

Ветеранрин арада итижлу и чемпионатдин тешкилатчиар Волей-

болдай Вирироссиядин федерация ва Россиядин ветеранрин Совет я. Сифте чкаяр къазанмишун патал Россиядин жуьреба-жуьре пилерай атанвай итимрин 18 командади тамашачийриз итижлу къугъунар къалурна. Хьагъай командайрик 60, пьатта 70 йис хьанвай спортсменар квай.

Дагъустан Республикадин патай Темирхан Темирханова, Мегьамед Мегьамедова, Мегьамед Хважаева, Эльмурза Сорсакова (вири Къизилуртдай я), Мегьамед Саидова (Махачкъала), Гьамзат Омарова (Бот-

лих район; Санкт-Петербург), Муртузали Зубаирова (Ахвах район), Имадибир Алигъазиева (Хунзах район; Махачкъала), Николай Кладова (Витебск), Владислав Беканова (Воронеж - Краснодар) векилвалзавай. Командадин капитан Газияв Асгъабов тир.

Чи волейболистар Оренбургдин (2:0), Краснодардин (2:0), Новороссийскдин, Омскдин командайрин винел гьалиб хьана. Чемпионатдин эхиримжи бягьсиник Москвадин “Отдушино” командадин зурба спортсменрихь галаз экечна ва сад лагъай чка москвавийри къуна.

Турнирдин нетижайрин бинедаллаз виридалайни хьсан защитник СССР-дин спортдин мастервиле кандидат Темирхан Темирханов яз гьисабна. Газияв Асгъабов, Мегьамед Хважаев къугъвай тегьери лап хьсанди яз кьейдна. Сифтегьан чкаяр къурбуруз грамотаяр, дипломар, медалар, кубокар гана. Дагъустандин хьагъай командади 2017-йисуз Россиядин кубокдин финалда иштиракдай ихтияр къазанмишна.

Мумкинвилер ава

Алатай гьафтеда журналистрихь галаз паратхэквондодай республикадин Федерациядин президент Руслан Биярсланов, тхэквондодай Дагъустандин хьагъай командадин члехи тренер Мегьамед Абдуллаев, паратхэквондодай Европададин чемпионатдин буьруьнждин призёр Марьям Салимгереева гуьруьшмиш хьана. Суал-жавабдин тегьерда кьиле феи и гуьруьшдал спортсменри республикада тхэквондо ва паратхэквондо авай гьалдикай, и жуьрейрай чи спортсменрихь авай мумкинвилерикай, и мукьвара Риода хьайи Олимпиададикай, ана иштиракдай ва къизилдин медаль къачур чи ватангьли Радик Исаевакай, адан сифте камарикай гегенш суьгьбетарна.

Руслан Биярсланова лагъайвал, 15-17-сентябрдиз Варшава паратхэквондодай кьиле феи Европададин чемпионатда Россиядин хьагъай командадик кваз бягьсер члугур дагъустанви спортсменрилай къизилдин кьве, гимидин ва буьруьнждин са медалар къазанмишиз алакьна.

Спортсменри тхэквондо ва паратхэквондо Олимпиададик кутуналди хьанвай дегишвилерикайни суьгьбетна. Абуру кьейдайвал, гила спортдин и жуьреда гзаф четинвилер гьалтзава, яни международный ва Олимпиададин стандартрик кваз гьар са спортсменди тайин баллар къазанмишун, йиса гьар жуьредин классрин са шумуд чемпионатда иштиракун лазим я. Амма тренерриз ва спортдин и жуьредай республикада авай федерациядин регьбердиз кандайвал спортсменри гьар жуьре чемпионатра иштиракуниз харждай къван пулар Дагъустандихь авач. Идалайни гьейри, месела, паратхэквондодай са спортсменди чемпионатда иштиракун патал, государстводин патай режкьерин пуларни гана, адахь гелкьведдай касни рабурун лазим я.

Руслан Биярсланова ва Мегьамед Абдуллаева спонсорвилни кумекар герек тирдакай, спортсменриз харжияр авурла, абуру хьсан нетижаярни къалурзавайдакай суьгьбетарна.

Радик Исаевакай суьгьбет кватийла, адан тренеррикай сад хьайи Мегьамед Абдуллаева ам гьихьтин гележеглу жегьил тиртла, вичи адак гьихьтин умудар кутунвайди тиртла суьгьбетна. Амма чи уьлкведа спортсмендиз лайихлу фикир тагункиди жегьил къунши республикадиз финиз мажбур хьана. “Абуру Радик, лугъуз жеда, гьилерал хкажна, къабулна. Тхэквондода спортсмендин руьгьдилай, алакьунрилай гьейри адан къаканвал, буйбухахни чарасуз герек авайди я. Вири терефрихъай лап хьсан спортсмен тирди аннамишай къунши республикадин векилри адаз лайихлу фикир гана ва са куьруь вахтунда Радикахь хьсан нетижаяр хьана, вичихь алакьунар ва мегькем руьгь авайди виридаз субутна. И кар акур чи бязи тренерри заз туьгьметар ийизвай, гуя за ам Азербайжандив вахкана, амма гьакьикъат виридаз хьсандиз аквазва...”, - кьейдна тренерди.

Абуру октябрдин сифте килера республикадин физический культурадин ва спортдин министерство арадал атана 80 йис тамам хьуниз талукь мярекатрин сергьатра ава РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипова Рио-де-Жанейрода кьиле феи Олимпиададин къугъунра медалар къачур вири дагъустанвиар къабулдайди, абуруз кьиметлу пишкешар гудайди кьейдна.

Республикада паратхэквондодин Федерациядин президентди алай вахтунда чахь Токиода кьиле фидай Олимпиададин къугъунриз спортсменар гьазурдай мумкинвилер авайдакай, спонсорарни жагьурна, абур виликди ракурдайдакай лагъана.

Маратан къизил

22-23-сентябрдиз Москвада 2000-2002-йисара дидедиз хьанвай жаванрин арада азаддиз къуршахар къунай ЦФО-дин кьенкьивечивал патал акъажунар кьиле фена. Мегьарамдхуьруьн райондин Ярагь-Къазмайрилай тир Марат Зингарова и акъажунра 63 кг –дин заланвал авайбурун арада 1-чка къуна.

Марата Мегьарамдхуьруьн спортшколада вердишвилер къачуза ва, тренерри кьейдзавайвал, ам гележеглу, къуватлу спортсмен я. Алай вахтунда М. Зингаров Россиядин чемпионатдиз гьазур жезва.

Нурбагандован турнир

Ял ядай йикъара Нижний Новгородда грекринни римлуьрин жуьреда къуршахар къунай ФСО-дин чемпионат кьиле фена. Акъажунрин вилик Нижний Новгородда спортивный акъажунрин Федерациядин президент Сергей Макушина спортсменрилай лайихлу гьалибвилер къазанмишун тлалабна ва нубатдин гаф чи ватангьлидиз, ана авай “Дагъустандин халкъарин милли культурадин центр” тешкилатдин председател Алимгьамед Магьсубоваз гана.

А. Магьсубова вичин рахунар Россиядин Игит, полициядин лейтенант Мегьамед Нурбагандов рикел хьунилай башламышна.

Ик, кьейд ийиз жеда хь, Нижний Новгороддин областдин Гьукуматди, шегьердин администрацияди, областда спортивный акъажунрин Федерацияди ва “Кеферпатан гьед” ФОК-дин режберри тешкилай и акъажунар М. Нурбагандоваз бахшнавай.

Лайихлу гьалибвал

Малум тирвал, сентябрдин вацра Назранда Кавказдин халкъарин культурадин ва спортдин 7-фестиваль кьиле фена. Регионрин векилри спортдин 12 жуьредай бягьс члугуна. Фестивалдин иесияр тир Ингушетиядин спортсменри спортдин 11 жуьредай лап виниз тир нетижаяр къалурна. Дагъустандин векилар и акъажунра къвед лагъай чкадиз лайихлу хьана. Кабардино-Балкариядин командади 3-чка къуна.

Кьейд ийин, Дагъустандин дестеди гьар йисуз и мярекатра иштиракзава, 2010-йисуз абуру 4 лагъай, 2011-йисуз вад лагъай, 2013-2014-йисара къвед лагъай ва 2015-йисуз 1-чка къунай.

Чин гьазурайди - Дагъви ШЕРИФ

понедельник, 3 октября

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести-Дагестан.
14:35 Местное время. Вести-Дагестан.
17:25 Местное время. Вести-Дагестан.
17.45 Реклама.
17.48 Бездомные животные. Что делать?
18.20 Акценты. Аналитическая программа И.Алипулатова
20:45 Местное время. Вести-Дагестан.

РГВК

07.00 Время новостей. Итоги

07.45 **Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» МПК «Садовод» Магарамкентский район**
08.25 Мультфильм
08.45 Х/ф «Весенний поток»
10.45 Юбилей Театра поэзии
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 Концерт оперной певицы Юлии Погосовой-Эмирхамзаевой в цитадели Нарын-кала (I)
14.00 «Служа Родине»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Россия молодая»
16.05 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Адмирал Нахимов»

18.45.01.00 Передача на табасаранском языке «Мил» Т/о «Верхне-Ярская СОШ: проблема реформирования образования»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Проект «Дагестан туристический»
20.30 Крутой стол. «150 лет г. Буйнакс»
21.10 В/ф «Три грани холодного искусства»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 «Глобальная сеть»
23.50 Д/с «Антология антитеррора» «Ген терроризма»
00.10 Приоритетные проекты РД
00.30 Время новостей Дагестана
01.30 Т/с «Картель»
02.15 В/ф «Три грани холодного искусства»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00,12.00 Новости.
9.10 "Контрольная закупка".
9.40 "Женский журнал".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.10 "Женский журнал".
12.20 "Про любовь".
13.20 "Время покажет".
14.00 Новости.
14.10 "Время покажет".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.30 Т/с "Тонкий лед".
23.30 "Вечерний Ургант".
0.05 "Познер".
1.05 Ночные новости.
1.20 Т/с "Агент национальной безопасности".
3.00 Новости.
3.05 Т/с "Агент национальной безопасности".
3.25 "Время покажет".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
12.00 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.35 "Местное время. Вести - Москва".
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.25 "Местное время. Вести - Москва".
17.45 "Прямой эфир".
18.50 "60 минут".
20.00 "Вести".
20.45 "Местное время. Вести - Москва".
21.00 Т/с "Челночницы".
23.00 "Специальный корреспондент". "Донбасс. Дети войны".
0.00 "Расследование Эдуарда Петрова".
1.00 Т/с "Каменская".
3.00 Т/с "Семейный детектив".

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.30 "Студия Юлии Высоцкой".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.25 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 "Место встречи".
16.00 "Сегодня".
16.25 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем".
19.00 "Сегодня".
19.45 Т/с "Пенсильвания".
23.30 "Итоги дня".
0.00 "Поздняков".
0.10 Т/с "Морские дьяволы".
1.10 "Место встречи".
3.05 Т/с "Закон и порядок".
4.00 Т/с "Врачебная тайна".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
7.45 По делам несовершеннолетних.
9.45 Давай разведемся!
11.45 Д/ф "Женский детектив".
12.45 Д/ф "Измены".
13.45 Кризисный менеджер.
14.45 Т/с "Бывшая жена".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Старшая дочь".
21.05 Т/с "Предлагаемые обстоятельства".
23.10 Т/с "Доктор Хаус".
0.00 6 кадров.
0.30 Мелодрама "Свободная женщина".
2.30 Давай разведемся!
3.30 Д/ф "Измены".
4.30 Кризисный менеджер.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.00 Т/с "Осколки счастья 2"
11.30 "События".
11.50 Т/с "Осколки счастья 2"
12.25 "Постскриптум".
13.25 "В центре событий".
14.30 "События".
14.50 "Город новостей".
15.15 "Естественное собрание"
16.00 "Обложка. Война компротатов".
16.35 "Естественный отбор"
17.30 Т/с "Мама-детектив".
19.30 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "Что немцу хорошо". Спецрепортаж.
23.05 "Без обмана". "Синьор Помидор".
0.00 "События. 25-й час".
0.30 Х/ф "Перчатка Авроры".
4.15 Д/ф "Увидеть Париж или умереть".
5.10 Д/ф "Александр Панкратов-Черный. Мужчина без комплексов".

вторник, 4 октября

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Шолом» (на татском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:35 Местное время. Вести-Дагестан.
17:25 Местное время. Вести-Дагестан
17.48 Грани реальности. Отходы и доходы
18.30 Писатель Шапи Казиев. Неформальный разговор
20:45 Местное время. Вести-Дагестан.

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Путешествие на край света»
09.20 Д/ф «Волга-Волга»
11.20 Д/ф «Разгром Надир-Шаха»
11.20 Крутой стол. «150 лет г. Буйнакс»
12.00 «Глобальная сеть»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Проект «Дагестан туристический»
13.10 В/ф «Три грани холодного искусства»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Россия молодая»
16.05 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана

17.00 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Балерия Чкалов»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» Дагестанское гостеприимство
22.00 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 «Угол зрения»
23.50 Д/с «Антология антитеррора» «Возвращение»
00.10 Приоритетные проекты РД
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
01.35 Т/с «Картель»
02.30 «Профессионал»
02.35 Х/ф «Земляк»
04.35 «Правовое поле»
05.05 Д/с

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.10 "Контрольная закупка".
9.40 "Женский журнал".
9.50 "Здорово жить!"
10.55 "Модный приговор".
12.10 "Женский журнал".
12.20 "Про любовь".
13.20 "Время покажет".
14.00 Новости.
14.10 "Время покажет".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.30 Т/с "Тонкий лед".
23.40 "Вечерний Ургант".
0.10 Ночные новости.
0.25 Т/с "Агент национальной безопасности".
2.20 "Время покажет".
3.00 Новости.
3.05 "Время покажет".
4.00 "Мужское/Женское".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
12.00 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.35 "Местное время. Вести - Москва".
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.25 "Местное время. Вести - Москва".
17.45 "Прямой эфир".
18.50 "60 минут".
20.00 "Вести".
20.45 "Местное время. Вести - Москва".
21.00 Т/с "Челночницы".
23.00 "Вечер с Владимиром Соловьевым".
1.05 Т/с "Каменская".
3.00 Т/с "Семейный детектив".

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.30 "Студия Юлии Высоцкой".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.25 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 "Место встречи".
16.00 "Сегодня".
16.25 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем".
19.00 "Сегодня".
19.45 Т/с "Пенсильвания".
23.30 "Итоги дня".
0.00 "Герои нашего времени".
0.50 "Место встречи".
2.50 "Квартирный вопрос".
3.50 "Их нравы".
4.00 Т/с "Врачебная тайна".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
7.45 По делам несовершеннолетних.
9.45 Давай разведемся!
11.45 Д/ф "Женский детектив".
12.45 Д/ф "Измены".
13.45 Кризисный менеджер.
14.45 Т/с "Бывшая жена".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Старшая дочь".
21.05 Т/с "Предлагаемые обстоятельства".
23.05 Т/с "Доктор Хаус".
0.00 6 кадров.
0.30 Мелодрама "Свободная женщина".
2.30 Давай разведемся!
3.30 Д/ф "Измены".
4.30 Кризисный менеджер.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.15 "Доктор И..."
8.45 Детектив "Выстрел в спину".
10.35 Д/ф "Татьяна Васильева. У меня английский характер".
11.30,14.30 "События".
11.50 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
13.40 "Мой герой".
14.50 "Город новостей".
15.15 "Без обмана". "Синьор Помидор".
16.00 "Обложка. Голая правда "Плейбой".
16.35 "Естественный отбор"
17.30 Т/с "Мама-детектив".
19.30 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "Осторожно, мошенники!"
23.05 "Дикие деньги. Отари Квантришвили".
0.00 "События. 25-й час".
0.30 "Право знать!".
1.55 Х/ф "Другое лицо".

среда, 5 октября

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Алшан» (на цахурском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан.
14:35 Местное время. Вести-Дагестан.
17:25 Местное время. Вести-Дагестан.
17.48 Территория общения. Махачкала и ее проблемы
20:45 Местное время. Вести-Дагестан.
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана

07.15 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Ко Дню учителя в России. Х/ф «Учитель»
10.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» Дагестанское гостеприимство
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Правовое поле»
13.30 «Угол зрения»
14.00 «Профессионал»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Россия молодая»
16.05 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Кутузов»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «На виду»
21.10 Год гор. Лакский район
21.30 «Нюгди – маленький Иерусалим»
22.00 «Жилой мир»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Аутодафе»
00.00 Д/с «Антология антитеррора» «Спасти и сохранить»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
01.35 Т/с «Картель»
02.20 Х/ф «Макбет»
04.30 «Жилой мир»
04.50 Д/с «Антология антитеррора» «Спасти и сохранить»
05.15 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Кутузов»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00,12.00 Новости.
9.10 "Контрольная закупка".
9.40 "Женский журнал".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.10 "Женский журнал".
12.20 "Про любовь".
13.20 "Время покажет".
14.00 Новости.
14.10 "Время покажет".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.30 Т/с "Забудь и вспомни".
23.20 "Вечерний Ургант".
23.55 Ночные новости.
0.10 Т/с "Агент национальной безопасности".
2.15 "Время покажет".
3.00 Новости.
3.05 "Время покажет".
3.45 "Мужское/Женское".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
12.00 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.35 "Местное время. Вести - Москва".
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.25 "Местное время. Вести - Москва".
17.45 "Прямой эфир".
18.50 "60 минут".
20.00 "Вести".
20.45 "Местное время. Вести - Москва".
21.00 Т/с "Челночницы".
23.00 "Вечер с Владимиром Соловьевым".
23.50 "Команда" с Рамзаном Кадыровым".
1.00 Т/с "Каменская".
2.55 Т/с "Семейный детектив".

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.30 "Студия Юлии Высоцкой".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.25 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 "Место встречи".
16.00 "Сегодня".
16.25 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем".
19.00 "Сегодня".
19.45 Т/с "Пенсильвания".
23.30 "Итоги дня".
0.00 "Большие родители".
0.45 "Место встречи".
2.45 "Дачный ответ".
3.50 "Их нравы".
4.00 Т/с "Врачебная тайна".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
7.45 По делам несовершеннолетних.
9.45 Давай разведемся!
11.45 Д/ф "Женский детектив".
12.45 Д/ф "Измены".
13.45 Кризисный менеджер.
14.45 Т/с "Бывшая жена".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Старшая дочь".
21.05 Т/с "Предлагаемые обстоятельства".
23.05 Т/с "Доктор Хаус".
0.00 6 кадров.
0.30 Муз. фильм "Соломенная шляпка".
3.05 Давай разведемся!
4.05 Д/ф "Измены".
5.05 Кризисный менеджер.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.10 "Доктор И..."
8.45 Х/ф "Безотцовщина".
10.35 Д/ф "Тамара Семинна. Всегда наоборот".
11.30,14.30 "События".
11.50 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
13.40 "Мой герой".
14.50 "Город новостей".
15.15 "Дикие деньги. Отари Квантришвили".
16.00 "Обложка. Скандалы и прослушки".
16.35 "Естественный отбор"
17.35 Х/ф "Сергея Казанова"
19.30 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "Линия защиты. Судьба гуманоида".
23.05 "Хроники московского быта. Одинокая старость звезд".
0.00 "События. 25-й час".
0.30 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).

четверг, 6 октября

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Шалбуздаг» (на лезгинском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан.
14:35 Местное время. Вести-Дагестан.
17:25 Местное время. Вести-Дагестан.
17.45 Реклама
17.48 Планета Культура
20:45 Местное время. Вести-Дагестан.

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Путешествие на край света»
09.20 Х/ф «Большая прогулка»
11.45 «Аутодафе»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Нюгди – маленький Иерусалим»
13.30 Год гор. Лакский район
13.50 «Жилой мир»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Россия молодая»
16.05 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана

17.00 Неделя героического кино на РГВК. Х/ф «Баллада о старом оружии»
18.35 Обзор газеты «Хакыкьат»
18.45 Передача на аварском языке
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Д/ф «Цена блистательной жизни Александра Грибоедова»
21.20 «Вернисаж»
21.40 Д/ф «Хизри Амирханов. Путешествие в древность»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/с «Антология антитеррора» «Муки святынь», «Разные судьбы одной веры»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Паданги памалги заманги»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00,12.00 Новости.
9.10 "Контрольная закупка".
9.40 "Женский журнал".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.10 "Женский журнал".
12.20 "Про любовь".
13.20 "Время покажет".
14.00,15.00 Новости.
14.10 "Время покажет".
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.30 Т/с "Забудь и вспомни".
23.20 "Вечерний Ургант".
23.55 Ночные новости.
0.10 "На ночь глядя".
0.10 Т/с "Агент национальной безопасности".
3.00 Новости.
3.05 Т/с "Агент национальной безопасности".
3.15 "Время покажет".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
12.00 Т/с "Каменская".
14.00 "Вести".
14.35 "Местное время. Вести - Москва".
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 "Вести".
17.25 "Местное время. Вести - Москва".
17.45 "Прямой эфир".
18.50 "60 минут".
20.00 "Вести".
20.45 "Местное время. Вести - Москва".
21.00 Т/с "Челночницы".
23.00 "Поединок".
1.00 Т/с "Каменская".
3.00 Т/с "Семейный детектив".

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль".
6.00 "Новое утро".
8.30 "Студия Юлии Высоцкой".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.25 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 "Место встречи".
16.00 "Сегодня".
16.25 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем".
19.00 "Сегодня".
19.45 Т/с "Пенсильвания".
23.30 "Итоги дня".
0.00 Т/с "Морские дьяволы".
1.00 "Место встречи".
3.00 Т/с "Закон и порядок".
4.00 Т/с "Врачебная тайна".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
7.45 По делам несовершеннолетних.
9.45 Давай разведемся!
11.45 Д/ф "Женский детектив".
12.45 Д/ф "Измены".
13.45 Кризисный менеджер.
14.45 Т/с "Бывшая жена".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Старшая дочь".
21.05 Т/с "Предлагаемые обстоятельства".
23.10 Т/с "Доктор Хаус".
0.00 6 кадров.
0.30 Драма "Осенний мажорант".
2.25 Давай разведемся!
3.25 Д/ф "Измены".
4.25 Кризисный менеджер.
5.25 6 кадров.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.15 "Доктор И..."
8.45 Х/ф "Бессонная ночь".
10.35 Д/ф "Я точно знаю, что вернусь".
11.30,14.30 "События".
11.50 Т/с "Пуаро Агаты Кристи".
13.40 "Мой герой".
14.50 "Город новостей".
15.15 "Хроники московского быта. Одинокая старость звезд".
16.00 "Обложка. В тени принцессы Дианы".
16.35 "Естественный отбор"
17.35 Х/ф "Сергея Казанова"
19.30,22.00 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.30 "10 самых... Забытые звезды 90-х".
23.05 Д/ф "С понтом по жизни".
0.00 "События. 25-й час".
0.30 Т/с "Пуаро Агаты Кристи".
2.25 Д/ф "Мужчина и женщина. Почувствуйте разницу".

пятница, 7 октября

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11.35 Местное время. Вести-Дагестан.

08.00 Обзор газеты «Лакхикъат»
08.10 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Путешествие на край света»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00,12.00 Новости.
9.10 "Женский журнал".
9.40 "Женский журнал".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль"
6.00 "Новое утро".
8.30 "Студия Юлии Высоцкой"

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
7.50 По делам несовершеннолетних.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.00 Д/ф "Вячеслав Тихонов. До последнего мгновения".

суббота, 8 октября

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08.10 Реклама.
08.15 Альма матер
08.25 Дагестан спортивный
08.40 Достучаться до звезд

08.10 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Здоровье»
09.20 Х/ф «Неразлучные друзья»

ПЕРВЫЙ

5.50 Х/ф "Живет такой парень"
6.00,10.00 Новости.
6.10 Х/ф "Живет такой парень".

РОССИЯ 1

4.55 Комедия "Афоня".
6.45 "Диалоги о животных".
7.40 "Местное время. Вести - Москва".

НТВ

5.00 "Их нравы".
5.35 Т/с "Дорожный патруль".
7.25 "Смарт".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
8.25 Мелодрама "Странные взрослые".

ТВ-ЦЕНТР

5.45 "Марш-бросок".
6.15 "АБВГДеЙка".
6.40 Х/ф "Безотцовщина".

воскресенье, 9 октября

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

10.20 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Х/ф «Зверобой» 1 серия
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Зверобой» 2 серия

10.00 Приветствия и поздравления в программе «Полифония» 6+
11.10 «Студия «Страна гор» представляет...
11.45 Х/ф «Не сошлись характерами»

ПЕРВЫЙ

6.00,10.00 Новости.
6.10 Х/ф "Старжи-разбойники"
8.05 М/с "Смешарики. Пинкод"

РОССИЯ 1

5.00 Х/ф "Королева льда".
7.00 М/с "Маша и медведь".
7.30 "Сам себе режиссер".

НТВ

5.00 "Их нравы".
5.25 "Охота".
7.00 "Центральное телевидение".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
8.30 Мелодрама "Новогодний брак".

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Комедия "Зайчик".
7.45 "Фактор жизни".
8.15 "Барышня и кулинару".

МАТЧ ТВ 3 ПО 9 ОКТЯБРЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 Д/с "Спортивные прорывы".
7.00 Новости.
7.05 "Зарядка ПО".
7.25 Новости.

ВТОРНИК

6.30 Д/с "Спортивные прорывы".
7.00,7.25,9.30,11.05 Новости.
7.05 "Зарядка ПО".
7.30 Все на Матч!

СРЕДА

6.30 Д/с "Спортивные прорывы".
7.00 Новости.
7.05 "Зарядка ПО".
7.25 Новости.

ЧЕТВЕРГ

6.30 Д/с "Спортивные прорывы".
7.00,7.25,9.30,11.05 Новости.
7.05 "Зарядка ПО".
7.30,15.00,18.05, Все на Матч!

ПЯТНИЦА

6.30 Д/с "Спортивные прорывы".
7.00,7.25,9.30,11.35 Новости.
7.05 "Зарядка ПО".
7.30,16.20, Все на Матч!

СУББОТА

6.30 Д/с "Спортивные прорывы".
7.00,8.05,8.50,10.05 Новости.
7.05 Д/ф "Эра Буре".
8.20 Все на Матч! События недели.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Смешанные единоборства.
7.45 Формула-1. Гран-при Японии.
10.10 Все на Матч! События недели.

РАДИО

ИСПЛЕН, 3-ОКТЯБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.35 «Хважамжам».
САЛАСА, 4-ОКТЯБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар

Гъуьжетра гъатна

Демократвилдин партиядин патай США-дин президентвиле кандидат Хиллари Клинтон хакервилдин гъужумрай мад Россиядик тахсирар кутуна ва чпин уьлкведин саламатвал хуьн хиве къуна. "Цийивилер" РИА-ди хабар гузвайвал, идан гъакъиндай Х.Клинтон республиканвилдин патай кандидат Дональд Трампгахъ галаз телевиденидай гъуь-

жетар кыле тухузвай члавуз малумарна. Клинтон кьейд авурвал, Садхъанвай Штатрихъ къве жуьредин мидьяр ава - хакервилдин аслу тушир дестеяр ва "государстводин органар".

"Чна ачухдаказ лугъуда: чаз чакъ авай такъатар ишлемишиз кланзавач, чаз и ва военный маса къайдаяр ишлемишиз кланзавач. Ятлани чна чи уьлкведин граждана хуьда, урусар и кардин гъавурда гъатун лазим я", - кьейдна ада.

Клинтон хакерри Демократвилдин партиядин серверар къайдадикой хкудна лугъуз малумарзава.

Вичин нубатдай яз, Трамп гъисабзавайвал, хакеррин эхиримжи гъужумрихъ галаз Россиядин алакъа авайди субутариз хъанвайди туш. "За гъисабзавайвал, Демократвилдин партиядин Милли комитетдин серверар къайдадикой хкудайди Россия тирди садазни чизвач", - лагъана ада. "Куьне лугъузва: "Россия, Россия, Россия". Амма заз чидач, белки гъам я жеди.

И кардихъ галаз Китайдин, масадбурун алакъа аваз хъунни мумкин я. Квез Демократвилдин партиядин Милли комитетдин серверар къайдадикой хкудайди вуж ятла, чизвач", - алава хъуьна ада.

Политикди рикълел хкайвал, Милли комитетдин чинебан делилар раиж авуни къалурайвал, демократвилдин партиядин руководство, демократрин патай президентдин къуллугъдал вичин кандидатура къалурун патал женг члугъаз хъайи сенатор Берни Сандерсав дуьздаказ эгечинач.

Бурж артух жезва

Финансрин 2016-йисан нетижайрал асаслу яз (йис 30-сентябрдиз кутягъ жезвайди я), пешекарри гъисабзавайвал, США-дин государстводин бурж 1,36 триллион доллардин артух жеда. Идан гъакъиндай Lenta.ru-ди хабар гузва. Им эхиримжи ругуд йисан вахтунда виридалайни виниз тир делил я. 2017-йисуз уьлкведин бурж 20 триллион доллардив агакун мумкин я. Ихътин шартлара дуьньядин лап члехи экономика кватун мумкин тирдан патахъай рахунарни арадал къевезва.

США-дин государстводин бурж артух хъуни вири дуьньядин секинсузвал арадал гъизва, гъик лагъайтла США дуьньядин экономикадин къилин дестек я ва эгер са юкьуз Вашингтонди буржар вахкуник хев кутун тавуртла, дуьньядин экономика патал еке къарсатмишвилер арадал къведа.

"США дуьньядин лап члехи экономика тирди гъисаба къурла, адал буржарин барадай ихътин зурба пар алаз хъуни дуьньядин экономика патални еке къурхулувал арадал гъизва. Эгер США-ди дефолтдиз рехъ гайитла, ида финансрин базарра, 2008-йисан кризисдин девирда хъиз, теспачавилин гъалар ара-

дал гъида", - ихътин веревирдер ийизва "Финанс" компаниярин дестедин аналитик Тимур Нигматулина.

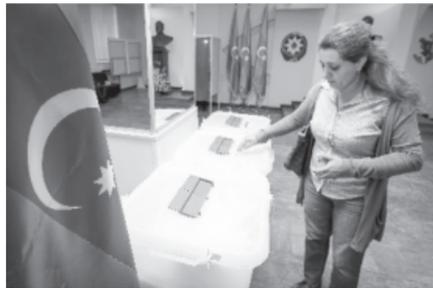
Сечкичийри тереф

хвена

Азербайжанда кыле феи референдумдал 91,2 процент сечкичийри уьлкведин президентдин векилвилерин вахт артухарун патал сесер гана. "Цийивилер" РИА-ди хабар гузвайвал, идан гъакъиндай Азербайжан Республикадин ЦИК-дин председатель Мазахир Панагъова малумарна.

Депутатар хкъайди вахтунда яшарин барадай сергъятвилер эцигунин гъал арадай акъудун патал 88,3 процент сечкичийри, президент хкъайдила яшарин барадай сергъятар эцигунин гъал арадай акъудун патал 91 процент сечкичийри сес гана.

Вице-президентрин къурулуш кардик кутунин гъакъиндай Конституциядин положенидин тереф 89 процентдилаи виниз сечкичийри хвена.

26-сентябрдиз ЦИК-ди референдум кыле феидай яз гъисабна. Гражданир уьлкведин сад лагъай вице-президентдин ва вице-президентрин къуллугъар кардик кутун патал, депутатвиле кандидатар патал яшарин барадай эцигъавай сергъятар агъузарун ва государстводин къилин векилвилер вад йисалай ирид йисал къведалди артухарун патал сесер гун теклифна. Конституциядик кухтунвай дегишвилерал асаслу яз, государстводин къиливай президентдин нубатдинбур тушир сечкияр кыле тухунин гъакъиндай малумариз ва парламент чуклуриз жеда.

Акълтлай

вагъшивал

Киевда вагъшийри Чехи Владимиран памятникдилай яру шир илична. Адан гъакъиндай "112 Украина" телеканалдиз Киевдин Милли полициядин спикер Оксана Блищика хабар гана.

14-сентябрдиз 112.ua сайтда Украинадин тарихда хъайи виридалайни зурба деятель вуж ятла тайнарун патал халкъди сесер гунин серенжем башламыш хъана. Алай вахтунда 35 процент сесер къазанмишнавай князь Владимир сад лагъай чкадал ала. 23 процент сесер къазанмишнавай Украинадин

миллетчийрин башчи Степан Бандера къвед лагъай чкадал акъатнава. Сесер гунин кваллах онлайн - къайдада кыле тухузва, нетижаяр октябрдин юкьвара къада.

Х асирда яшамаш хъайи князь Владимир Урусат православный хашпара диндал гъайи кас яз гъисабзавайди я. Урусатдин православный хашпарайрин килсади ам пак кас яз гъисабзава. Адан хва Ярослав Мудрыйни килсади диндал клеви князь яз гъисабзавайди я.

Князь Владимиран памятник Киевда авай скульптурадин лап куьгъне имаратрикай сад я. 1853-йисуз хкажай и памятник шегъердин лишанрикай сад яз гъисабзава.

Степан Бандера лагъайтла, Дуьньядин къвед лагъай дяведин йисара Украинадин

миллетчийрин организациядин башчи тир (а организация - ОУН Россияда - экстремиствилинди яз гъисабнава ва къадагъа авуьна).

Писателди дуьзда

акъудна

Немсерин писатель Норман Олера Адольф Гитлер наркоман тирдан патахъай малумарнава. Идан гъакъиндай Lenta.ru-ди хабар гузва.

Олеран цийи The Total Rush ктабда Фюрерди ва адан гъилик кваллахзаваз хъайи ксари жуьреба-жуьре наркотикар - кокаин, героин, метамфетамин ва морфин ишлемишиз хъайидан гъакъиндай хъизва.

Ктабдин автордин фикирдалди, фашистрин Германиядин къушунар Франциядиз сухулмиш хъунин кваллахни наркотикрин таъсирдик кваз кылиз акъудайди я.

Метамфетомин ва я первитин вичин вахтунда немсерин TemmlerWerke фирмади арадал гъайиди я. Гуьгъуьнлай и препарат гуьгъуьл хкаждай шей яз лап жуьреба-жуьре пешейрин иесийри гегъеншдаказ ишлемишиз башламышна.

Идалайни гейри, первитин ширинлухрик, гъа гъисабдай шоколаддикни, кутаз хъана. Первитин ишлемишзавайбурун арада немсерин армиядин аскерарни авай. А члаван бязи пешекарри гъисабиз хъайивал, и препарат юхсул хъуникай хуьдай хъсан такъат я. Аскерриз дяведин девирда гъамиша вахт-вахтунда бес къадар суьрсет гъат тийизвайвилей, абуруз юкьуз первитиндин са таблетка, йифизни 3-4 таблетка хъун меслят къалурнавай.

Серенжемар

къабулда

Гуржистандин къенепатан крарин министр Георгий Мгебришвилиди малумарайвал, эгер государстводин виликан къил, гила Украинадин Одесский областдин губернатордин къуллугъдал алай Михаил Саакашвили

Гуржистандиз хтайтла, республикадин властри адаз талукъ яз законда къалурнавай серенжемар къабулда. Идан гъакъиндай 26-сентябрдиз "Гуржистан Online" агентстводи хабар гана.

8-октябрдиз парламентдин сечкияр кыле тухудай юкьуз Саакашвили Гуржистандиз хтунин мумкинвиле МВД-дин къили гъа ихътин баянар гана. "Клантла вич Михаил Саакашвили хъурай, клантла маса гражданин, полицияди, законда гъик къалурнаватла, гъа серенжемар къабулда. Эгер Саакашвили Гур-

Рекъемар

- Россиядин Центробанк гъвечли ва юкьван бизнесдиз куьмек яз **125 миллиард манатдин** такъатар серф ийиз гъазур я.
- Чи уьлкведа анжах государстводин къуллугъдал алай бухгалтеррин къадар **1,1 миллион касдилай** алатнава.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкьуз:

1 доллар - 63,95 манат,
1 евро - 71,57 манат,

жистандиз хтайтла, чна чи гъерекатар законда къалурнавай къайдада кыле тухуда", - кьейдна Мгебришвилиди.

Майдин вацра Саакашвилиди вичиз Гуржистанда парламентдиз кыле тухудай сечкийра иштирак авунин ниятар авайдан гъакъиндай малумарна. Ада вичи тешкилай, чкадин парламентада фракция авай партиядиз регъбервал гун давамарзавайдан ва сечкийра чпин партия гъалиб жедайдан гъакъиндай малумарна.

2015-йисан эхирра Гуржистандин президент Георгий Маргвелашвилиди государстводин къил Гуржистандин гражданвилакй магърумзавай указдал къул члугунай.

Саакашвили 2004-йисалай 2013-йисалди Гуржистандин президент тир. И къуллугъдилай хъфейдалай гуьгъуьниз гъакъикъатда ам хайи ватанда яшамаш хъхъанач.

Гуржистандин цийи властри Саакашвилидин командадай тир, виликрай чеб уьлкведа члехи къуллугърал алаз хъайи са жерге ксариз, гъакни президентдиз вичиз талукъ яз уголовный делояр къарагъарнава. Саакашвилидик хайи ватанда къуд уголовный делодай тахсирар кутазва.

Къайдайрал амал

тавурла

Волгоград вичин Toyota Corolla автомобиль ремонтдин кваллахар кыле тухузвай муькъуьн кланик тур прокуратурадин къуллугъчи гуьгъуьнлай лап гъайиф члугвадай къван чкадал атана. Муьгъ капиталнидаказ ремонт ийидай члавуз бетон автомобилдин

кузовдал ва шувшейрал аватна. Патав акъвазарнаваз хъайи мад са машиндизни зиян хъана. Хабар гузвайвал, автомобилар муькъуьн кланик рекъера гъерекатунин къайдаяр члуруналди эцигнавайбур тир.

Лепейрин

басрухдик чклана

Мароккода дуьньядин виридалайни члехи Легзира пляжда тагъ квай къешенг къванерикай сад амач. Тлебидаказ арадал атанвай тагъ квай и зурба къван яргъал вахтунда океандин лепейри гатаз хъана. Ам чуькун гуьзлемишнавай кар тир. Гила тагъ квай тлебии жуьредин зурба имаратдин чкадал къванерин хара арадал атанва. Дугъри я, пляжда тагъ квай мад са къван ава. Амма а къван сифтегъандалай гъвечлидини я ва акъван гуьрчегдини туш.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание ва
РД-дин Гьукумат

367000, Махачкъала, Ленинан майдан, 2

КБИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Ж. САИДОВА

Газет массовый коммуникацийрин хиле законодательстводан амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъай РФ-дин Федеральний кьуллугьдин Кьиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хьувунва.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь
Максалаар редакцияди туькьур хъийизва.
Максалайриз рецензияр гуьзвач ва абур элкъвена вахъузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала,
I Петрдин проспект, 61. Печатдин кьвал

КБИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КБИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЬИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахъудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахъана - 18.20

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7842

Ⓒ - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбуру я.

Ⓓ - Икъван яшар хъанвайбуру кьелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкъала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Гь Мубаракрай!

РД-дин Халкъдин Собранидин депутат
Гьамидулагь муаллимдиз-алимдиз:

Хиве кьур кар акьудиз
кьилиз,

Кьвалахзава дамах
тийиъсиз.
Элдикай гьич тежез яръза,
Кьегьалди хьиз зегьмет
чугваз.

Зегьметди къазанмишда
гьурмет,
Элдини чи кьез гузва
къимет.

Коллективдинни куьн я
даях.

Кьелди чна ийизва дамах.

Са жеув патал тежез
яшамии,
Кесиб-куьсибни ийиз
агьмиши.

Аллагьди ваз мад гурай
къуват,
Яргьги уьмуьр, халкъдин
депутат.

ДАГЪУСТАДИН А.ТАХО-ГОДИДИН ТИВАРУНИХЪ ГАЛАЙ
ПЕДАГОГИКАДИН ИЛИМРИННИ АХТАРМИШУНАРДАЙ
ИНСТИТУТДИН КОЛЛЕКТИВ

РД-дин Тебиатдин ресурсрин ва экологиядин
министерстводин балугъ чивилин Кьвалах тешкилдай
отделдин начальник
Кьардаш Мегьединович КЪАРДАШОВАЗ:

Жаванвилин жамалдай
Жегьилвилин камалдал
Агакьна вун, атана,
Къанни цуьд йис атлана.

Къуй вилик квай вахтари
Юкъва туй вун бахтарин!
Кьиле тухуз мурадар,
Хьурай кьилел тIаратIар!

Хизан хуьдай итим яз,
Хьуй, гьулдан хьиз, лигим яз.
Йисар мад са виш хьурай,
Кьиле тIуьн-хьун,
иши хьурай!

ВАЗ ЮБИЛЕЙ РИКНИ СИДКЬИДАЙ ТЕБРИКЗАВАЙ БУБА,
ДИДЕ, СТХА, МУКЪВА-КБИЛИЯР, КИВАЛАХДИН РЕКЪАЙ
ЮЛДАШАР ВА ДУСТАР.

Рапар язава

Роспотребнадзор-дин РД-да авай Управленидин ва адак акатзавай гигиенадинни эпидемиологиядин центрадин кьуллугъ-чийри грипп ва ОРВИ азарриз акси рапар язава.

Экуьнлай башла-мишна, медицинадин кабинетдин ракарихъ гриппдиз акси рапар ягъиз кланзавайбурун еке учир галай. Виридаз малум я, вахтунда рапар ягъуни неинки са гриппдикай, гьакI пневмониядикай, жигеррин азаррикай, энцефалитрикай, менингитрикай ва гзаф маса азаррикай хуьзва.

Профилактикадин виридалайни нетижалу серенжемрикай сад вакцинация я, гьикI лагъайтIа ада гриппдик азарлу хьунин дережа кьве сеферда агъузарзава. Гриппдиз акси раб янавай касдилай азар къезилдиз алатда, - лугъузва эпидемиологиядин надзордин отделдин начальник Раисат Арбухановади. Ада мадни къейдна хьи, алай йисуз яшар хъанвай инсанриз "Гриппол плюс" ва аялриз "Гриппол" вакцина яда.

Гьар йисуз гриппдин сезон башламиш жедалди вилик, Россиядин Федерацияда хьиз, Дагъустан Республикадани агъалий-риз рапар ягъуни кампания кьиле физва.

Алай вахт рапар ягъун патал лап кутугайди я. Имунитет арадал гъун патал 8-12 юг герек я. Вакцинадин менфятлувал 12 вацра давам жезва.

2016-2017 - йисарин эпидсезонриз Дагъустан Республикада гриппдиз акси рапар 1 миллионни 25 агъзур касдиз яда. И карди гзаф инсанар гриппдик азарлу хьуникай хуьда.

РИКИЕЛ ХКИН: азарлу хьунин хаталувал авайбурун дестедик ругуд варз хъанвай аялар, 1-11-классра кьелзавайбуру, студентар, медицинадинни образованидин работникар, яшар 60 йисалай алатнавайбуру, аялдик квай дишегьлияр ва гзаф масабур акатзава.

2016-йисан 12-сентябрдалди республикада 233 агъзур касдиз рапар янава. Роспотребнадзордин Управленида рапар ягъуни кьвалахдал гуьзчивал тухун даварзава.

2017-йис патал

Лезги газет

КХЪИХЪ!

ИНДЕКСАР: йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

газетдин кьимет почтарин
отделенийрай:

йиса - 700 манат
6 вацра - 350 манат

Абонентрин ящикрай (до востребования):

йиса - 670 манат
6 вацра - 335 манат

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 500 манат
6 вацра - 250 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскрай, гьакI Махачкъалада Промшоссе куьнедин 10 "а"-нумрадин дараматда кхъиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чпи хутахдайбуру:

йиса - 306 манат
6 вацра - 153 манат

Гьай ни лугьуда?..

Нариман КЪАРИБОВ

Гьурметлу редакция! Дербент шеьердин "Аваин-4" микрорайон агъалийрин яшайишдин кьвалер авай чка я. Ина аяларни пара ава. Кар анал ала хьи, ина я мектеб, я аялрин бахча, я спортдин майдан - са гафуналди, агъалияр патал гьич са къулайвални авач, хуси "Газеприн" са маршрутдилай гьейри. Иллаки мектебдин яшда авай аялрин язух хъанва. Школа авач. Ам эцигиз клан хъайитIани, чил, чкани амач. Шеьердин виликан чIехибуру гьатта генпланни чIурна, вири маса ганва, кьвалер эцигнава. Куьчяри (эгер анриз халис куьчяр лугъуз жеда) акI арадал атанва хьи, анрай марфадин яд санихъни фидайвал туш - гьар марф къвайила, а "куьчяр" вирериз элкьезва.

Дербент райондин виликан

Жданован тиварунихъ галай колхоздин калерин фермаяр хъайи чкадилай гатIумна, "Аваинда" авай аялар кьелун патал яргьги рехъ атлана, ракъун рекьин гьул галай пата авай 21 ва 14-нумрайрин мектебриз физва. Амма ракъун рекьелай хатасуздаказ элячIдай са кьвачин рехъ, жигьир къванни авач. Язух аялар, гьвечли яшда авайбуруни кваз. Кьвачер къванерани рельсера жезва. Къванерихъ, рельсерихъ кьвачер галкIиз, аялар татабар жезвай, къванерал алуькзавай дуьшуьшарни кими туш. Гьа икI яз гзаф йисар я. Аялриз, ракъун рекьелай элячIун патал са бубат хъайитIани къулайвал яратмишун патал, чна ракъун рекьин Дербентдин, Махачкъаладин, гьатта Ростовдин отделенийрин, вилик-кьилик квайбуруз гзаф сеферра чарар кхьена. Амма са чарчизни жаваб авач.

Хийрлу меслятар

Интернетдай гъазурайди - Ирина МУРАДХАНОВА

- Содади турбайра акланвай шейэрни (ягьлуяр, зирзибилар) акьудиз куьмекда. Са стакандин къатIа авай сода яд авахъзавай турбадиз веьена, винелай гьакьван сиркени алава хьуьуна, кьейей пекиналди турбадин кIуф кIевирда. 5 декьикьадилай пек алудна, крандай кудай яд ахъая, турба михъи жеда.

- Вазада авай цуквер геждади тазаз амукьун патал, циз са шумуд стIал эрекь ва я чайдин тIуруна авай шекер веьин меслят кьалурзава.

- Гьамамда авай гуьзгьудиз гьекь ягъай вахтунда, ам дасмалдал михъиз гьерекатмир, чичер алкIида. Чарар кьурурдай фонди гуьзгьу са декьикьада михъидаказ кьурурда.

- Ракъини хам кайи вахтунда (ожог), къатухди хьиз, чайдини хъсандиз куьмекда. Дасмал чайдин заваркадай кьейирна, канвай чкайрал эцигун меслятзава.

- Къапар чухъузвай губка кьвале виридалайни чиркин затI яз гьисабзава. Ам са декьикьада кудай це ва я 30 секундда микроволновый пичина туртIа, адал алай къван вири микробар рекьиди.

- Хуьрек фад ругун тавун патал, катул яваш цIал ва адан винелни кларасдин тIур эцигайтIа хъсан я.

КЪ.АКИМОВАН "100 зурба лезги" ("Сто выдающихся лезгин") ктаб басмадай акъатнава. Подписчикрай чпин ктабар вахъуз, кландайбурувай маса къачуз (1 ктаб - 1000 м.) жеда.
Тел.: 8-988-205-29-70.